

JCliER Książnica Karkonoska

Wysłuchane. Polecane

Romuald Witczak

Jelenia Góra
2013

Abramow, Newerly Jarosław:

Granica sokoła, Wyd. „Twój Styl”, Warszawa 2001, 13 kaset

Opowieść o Podolu czasów przedwojennych i wojennych. Autor mieszka w Toronto i tam spotyka się z Polakami i Ukraińcami, którzy wyszli z Podola. Wspominają burzliwe dzieje tamtego czasu. Z tych opowieści wyłania się ziemia wielokulturowa, którą w pierwszej połowie XX w. naszły straszliwe klęski w postaci rewolucji, napaści Związku Radzieckiego od 17 września 1939 r., napaści Niemiec w 1941 r., wywózki Polaków w głąb ZSRR, wywózki do Niemiec na roboty, rzezi Polaków przez nacjonalistów ukraińskich, przetoczenia się frontu, wygnania z własnej ziemi, prześladowań komunistycznych po wojnie...

Akavia, Miriam:

Jesień młodości, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1989, 5 kaset

Autorka ukazała uczucia Żydów w okresie II wojny światowej, ludzi wyjętych spod prawa, którzy nie mają żadnej szansy, by się uratować. Swoje nadzieje na przyszłość budują jedynie na wierze w jakiś niespodziewany cud, który nagle odwróci ich tragiczną sytuację. Na każdym kroku czeka na nich śmierć lub co najwyżej odroczenie wykonania wyroku w postaci osadzenia w getcie, areszcie, obozie pracy. Dotychczasowi mieszkańcy, uczestnicy życia społecznego, nagle stają się podludźmi, którym nikt nie może i nie chce pomóc.

Jedna z nielicznych uratowanych, która po wojnie znalazła się w Jerozolimie, nie jest w stanie nawet zrelacjonować krewnym okoliczności, w jakich zginęła reszta jej najbliższej rodziny.

Moja winnica, PIE, Warszawa 1990, 10 kaset

Historia rodziny krakowskiej żydowskiej w latach poprzedzających II wojnę światową. Detaliczne opisanie stosunków rodzinnych, skłóceń poszczególnych jej członków. Opisanie codzienności w żydowskiej diasporze z jej obyczajowością, innością wobec otaczającego żywiołu polskiego, przywiązania do własnej religii i tradycji, znajdowania sposobu na życie w warunkach narastającego antysemityzmu, obawy przed wyjazdem do Palestyny, przywiązania do kraju zamieszkania. W powieści (która ma charakter autobiograficzny) pokazano w jaskrawy sposób wszystkie problemy tego środowiska.

Szczegółowość zdarzeń jest niekiedy nieznośna, szczególnie opisy banalnych czynności bohaterów, ich mnogość, w której czytelnik się gubi.

Ostatnie strony książki robią szczególne wrażenie poprzez skonstrastowanie radosnego przeżywania wiosny i lata 1939 roku przez bohaterów książki wobec naszej świadomości o nadchodzącym holokauście.

Andies, Helmut:

Kobiety Habsburgów, Ossolineum, Wrocław-Warszawa-Kraków 1991, 20 kaset

Niefabularna opowieść o rodzinie Habsburgów od XIV do XX w. Wielką rolę w sukcesie rodu odegrały kobiety. Ich głównym zadaniem było rodzić wiele dzieci, które wchodziły w koligacje z rodzinami panującymi Europy, co było korzystne dla cesarstwa.

Andrzejewski, Jerzy:

Bramy raju, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1973, 4 kasety

O średniowiecznej wyprawie krzyżowej dzieci dla wyzwolenia Jerozolimy. Powieść z kluczem: mówi o wielkiej idei, która pociąga za sobą nieobliczalne cierpienia i ofiary, a która powstała przez nieporozumienie i jest zbiorowym szaleństwem i ułudą.

Powieść została napisana w dwóch zdaniach: jedno na 150 stronach, drugie ma 5 wyrazów.

Ciemności kryją ziemię, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1973, 6 kaset

Książka o Torquemadzie i inkwizycji w Hiszpanii pod koniec XV w. W przesłaniu jest to moralitet o ideologii wdrażanej siłą, bezwzględnie zwalczającej jakiekolwiek inne myślenie lub działanie niezgodne z narzuconym kierunkiem. Autor ukazuje nieludzkie metody łamania ludzi i ich charakterów. Tylko cel się liczy, prawda nie jest ważna. „W ideę nie trzeba wierzyć, ona sama jest wiarą”.

Istotny jest rok wydania książki („wczesny Gierek”), kiedy gwałtownie narastało zwątpienie w jedność realnego socjalizmu pod wodzą Związku Radzieckiego.

Babek Isaak: *Wybór Nowel*, Czytelnik 1983

Okropności Rewolucji Październikowej a przede wszystkim późniejszej wojny domowej, głównie z punktu widzenia żołnierza armii konnej Budionnego. Także wrażenia z frontu polsko-sowieckiego i z rodzinnej Odessy. Bardzo realistyczne, ironiczne, wręcz przypominające pastisz. Wszystko utopione w żydowskiej atmosferze małych miasteczek ukraińskich i podolskich, gdzie czasem przewija się element polski.

To jest spojrzenie inteligenta na to co wyprawiają „masy ludowe”, gdy już nie obowiązuje stara, burżuazyjna moralność, a zamiast niej obowiązują rewolucyjne hasła.

Babel, Isaak:

Wybór nowel. Czytelnik 1983

Okropności Rewolucji Październikowej a przede wszystkim późniejszej wojny domowej, głównie z punktu widzenia żołnierza armii konnej Budionnego. Także wrażenia z frontu polsko-sowieckiego i z rodzinnej Odessy. Bardzo realistyczne, ironiczne, wręcz przypominające pastisz. Wszystko utopione w żydowskiej

atmosferze małych miasteczek ukraińskich i podolskich, gdzie czasem przewija się element polski.

To jest spojrzenie inteligenta na to co wyprawiają „masy ludowe”, gdy już nie obowiązuje stara, burżuazyjna moralność, a zamiast niej obowiązują rewolucyjne hasła.

Balzac, Honoriusz:

Blaski i nędze życia kurtyzany, Czytelnik, Warszawa 1959, 24 kasety

Szeroka panorama życia sądownictwa, krążącego wokół niego półświatka i środowiska przestępczego Paryża na początku XIX w. Autor bardzo szczegółowo ukazuje motywy postępowania i ciemne sprawy łączące te grupy.

Romantycznym bohaterem jest były galernik o niepospolitej inteligencji i sile fizycznej, który swoją zręcznością potrafi wychodzić z wszelkich tarapatów i własne sprawy kierować tam, gdzie zamierza. Jest przy tym przedziwnie liryczny wobec młodego poety, którego usiłuje znacznie wzbogacić i wykierować na wysoką pozycję społeczną, po drodze „używając” innych, uległych mu ludzi. Kobiety traktuje wyłącznie narzędziowo.

Świat damski to w powieści osobna historia. Kieruje się zupełnym brakiem logiki, jednak przy pomocy wdzięków i nieustannych intryg na ogół skutecznie przeprowadza swoje zamierzenia.

Dla współczesnego czytelnika nieustanne ukazywanie wzniosłych uczuć bohaterów powieści, przy jednoczesnym ich nikczemnym postępowaniu, jest wyjątkowo trudne do zniesienia. Książkę czyta się z trudnością głównie ze względu na ogromną ilość szczegółowo roztrząsanych dygresji.

Lilia w dolinie, Wyd. „Opolpress”, Opole 1993, 14 kaset

Analiza postaw dwóch kobiet wobec miłości i mężczyzny. Jedna miłość jest ściśle duchowa – z wyboru, choć bez przekonania co do słuszności, ale z przywiązania do zasad. Druga miłość jest przede wszystkim miłością fizyczną, jednak z całym sztafażem anturażu zewnętrznego w postaci ocen i opinii środowiska. Pierwsza nastawiona na ofiarę, druga na wzajemne z partnerem dawanie i branie.

Bardzo ciekawe, choć dla współczesnego czytelnika raczej niedostępne i niekiedy męczące, opisy głębokich odczuć bohaterów.

Jak przystało na takiego autora, zakończenie dość niespodziewane. Odrzuca obie skrajne postawy, ukazując konieczność ich mieszania w miłości.

Obyczajowość środowiska arystokratycznego. Większość akcji rozgrywa się w majątku pierwszej bohaterki w dolinie Indry. Zakochani są z sobą przez całe lata na oczach męża i dzieci. Konwenans nie pozwala na jasne postawienie wyjątkowo zagmatwanych spraw męża i żony oraz obecnego przez cały czas kochanka.

Barrie, James Matthew:

Piotruś Pan, Nasza Księgarnia 1974, 7 kaset

Angielska ramota dla dzieci z dużą ilością nachalnej dydaktyki, ale z prześwietnym pomysłem na głównego bohatera, Piotrusia Pana, który nigdy nie dorasta i na zawsze pozostaje bawiącym się życiem chłopcem. Trochę również o okrucieństwie i egoizmie dzieci wobec dorosłych.

Beck, James:

Trzy światy Michała Anioła, Rebis, Poznań 2001, 10 kaset

Wnikliwy życiorys artysty – na ile pozwalają na to dokumenty. Szczegółowe omówienie procesu powstawania fresków w Kaplicy Sykstyńskiej. Funkcjonowało wtedy we Włoszech spore środowisko malarzy i rzeźbiarzy na bardzo wysokim poziomie. Status ich nie był zbyt wysoki. Zależał od mecenasów. Jako jedyny Michał Anioł nazywany był „boskim”. Celem jego życia było tworzenie piękna. Uważał się za rzeźbiarza, nie malarza.

Běhounek, František:

W niewoli u Matabelów, Wydawnictwo Śląsk 1985, 11 kaset

Powieść dla młodzieży, podobna do naszej „W pustyni i w puszczy”. 16-letni bohater, Jarek, ucieka z domu w Afryce, by uwolnić stryja, który dostał się do niewoli dzikiego plemienia, które od czasu do czasu pozwala sobie na ludożerstwo. Ciąg nieprawdopodobnych przygód, z których młody Czech z czterema towarzyszami zawsze wychodzi bez szwanku. Jest tam wątek antropologa, który peroruje o Darwinie i innych XIX-wiecznych rewelacjach naukowych.

Berberyusz, Ewa:

Anders spieszony, Wyd. Aneks, Londyn 1992, 10 kaset

Monografia wielkiego polskiego patrioty i generała. Opowieść ma charakter reportażu opartego na źródłach i wywiadach z ludźmi, którzy znali bohatera.

Przybliża stosunki władzy i wojska w przedwojennej Polsce, klęskę wrześniową, losy generała w Związku Radzieckim, jego kontakty ze Stalinem (niezwykle interesujący zapis stenogramu rozmowy Sikorskiego i Andersa ze Stalinem), wyprowadzenie wojska na Bliski Wschód, bitwę o Monte Casino i powojenne polskie środowisko polityczne w Londynie z jego biedą i opuszczeniem przez sojuszników.

Uderza nieufność londyńskiej emigracji do nowo powołanej władzy solidarnościowej i niechęć do L. Wałęsy.

„Spieszony” oznacza kawalerzystę, który „zszedł” z konia.

Białoostocki, Sławomir J.:

Kraj rajskiego ptaka, Dom Wydawniczy Bellona, Warszawa 2002, 7 kaset

Relacja inżyniera, który na kontrakcie w Gwinei Papui obserwuje krajowców. Nie da się z epoki kamiennej przeskoczyć do rozwiniętej cywilizacji. Ingerencja białego człowieka jest destrukcyjna – dawna zostaje zniszczona, nowa nie powstaje. Rodzi się chaos, którego końca nie widać.

Białoszewski, Miron:

Konstancis, Państwowy Instytut Wydawniczy. Warszawa 1991, 3 kasety

Forma prozy relacjonującej bieżącą rzeczywistość, dziejącą się wokół pisarza. Nie dzieje się nic nadzwyczajnego, więc nie rozumiem po co. Nic mnie to nie obchodzi.

Blixen, Karen:

Anegdoty o przeznaczeniu, Wydawnictwo SIC, Warszawa 1955, 7 kaset

Właściwie są to nieco filozoficzne opowiadania, krótkie i dłuższe, często z fabułą dość intrygującą.

Zimowe opowieści, Rebis, Poznań 1995, 13 kaset

Opowiadania na wysokim poziomie literackim. Tłem zawsze (w różnym stopniu) jest Dania, ojczyzna autorki, w której pięknie jest rozkochana. Protestantckie oddanie pracy, która niekiedy całkowicie pokonuje człowieka. Tradycyjna, patriarchalna struktura rodziny przy równocześnie wysokiej roli kobiety. Głęboka moralność ludu, oparta na zasadach religii. Bliski kontakt inteligencji duńskiej z ogólnymi kierunkami rozwoju cywilizacji dzięki podróżom do Paryża i Londynu.

Bocheński, Józef:

Wspomnienia, Philed, Kraków 1994

Znany dominikanin pisze o sobie. Wspomina swoje naukowe dokonania, stworzenie teorii antykomunistycznej, uczestnictwo w procesach przeciwko komunistom, swoje podróże po świecie. Nie żył w klasztorze, bywał we świecie, spotykał się z intelektualistami i głowami państw. Pracował na wielu uniwersytetach, wiele lat w Ameryce, ale jego rodzimy uniwersytet to berneński w Szwajcarii.

Boy-Żeleński, Tadeusz:

Słówka, ZWiN PZN, 2 kasety

Wybór kilkudziesięciu wierszy Boya z jego znanego tomu pod tym samym tytułem. Recytują najznakomitsi aktorzy kabaretowi: Magda Zawadzka, Mieczysław

Czechowicz, Jan Kobuszewski, Piotr Fronczewski. Nawet wielokrotne słuchanie tych pereł mądrości, humoru i poezji daje ogromną radość.

Bratny, Roman:

Miłowanie kata, Wydawnictwo MON, Warszawa 1986, 5 kaset

Bohater opowieści podczas okupacji działa w podziemiu, potem walczy w Powstaniu Warszawskim. Poznaje i kocha się z Anną, która ginie. W Polsce Ludowej studiuje, jednak za udział w AK zostaje aresztowany. Podczas „odwilży” po śmierci Stalina zostaje uwolniony. Zajmuje się ornitologią, poznaje dziewczynę podobną do Anny o tym samym imieniu. W przeddzień ich ślubu dziewczyna dowiaduje się, że jej przyszły mąż wykonał wyrok podziemia na jej ojcu. Zakończenie tragiczne.

Bułhakow, Michał:

Fatalne jaja, Wydawnictwo „Alfa”, Warszawa 1988. 5 kaset

O kilka opowiadań Bułhakowa ukazujących absurdalność życia wkrótce po rewolucji. Śmiech przeplata się z grozą przed władzą „Czeki”. Prawdopodobnie dla potrzeb cenzury autor utrzymuje opisywane zdarzenia w sosie jakiegoś ogólnego szaleństwa i nieprawdopodobieństwa. W tym względzie jego fantazja nie ma granic. Lektor czyta szybko i agresywnie, co dobrze służy oddaniu atmosfery.

Bunsch, Karol:

Odnowiciel, Wydawnictwo Literackie, Kraków-Wrocław 1984, 6 kaset

Powieść historyczna dla młodzieży o wątej fabule, bez większych ambicji przedstawienia tła historycznego i politycznego ówczesnych wydarzeń (złamanie reakcji pogańskiej po wygnaniu Mieszka II i Ryczezy). Kazimierz Odnowiciel przedstawiony został jako człowiek słaby, któremu sprzyjają okoliczności. Postacie w powieści szeleszczą papierem.

Bürger Gotfryd, August:

Przygody Münchhausena, Nasza Księgarnia, Warszawa 1956, 3 kasety

Baron Karl Friedrich Hieronymus Münchhausen (1720-1797) jest postacią autentyczną. Był niemieckim oficerem, służył w rosyjskim wojsku. Po przejściu na emeryturę opowiadał niestworzone historie o swoich wojennych i myśliwskich przygodach. Zostały one spisane i najpierw wydane w Anglii, potem zrobił to w Niemczech Bürger. Opowiadki są zabawne w swojej absurdalności i zupełnej nierealności. Münchhausen stał się symbolem kłamstwa i bajdurzenia.

Capote, Truman:

Miriam, Książka i Wiedza, 1979, 3 kasety

Kilka opowiadań. Tematem są kontakty między ludźmi, gdzie z tajemniczych powodów ktoś ma decydujący wpływ na innych. Siła płynąca z osobowości obezwładnia jakoś otoczenie, paraliżuje wolę, narzuca własną.

Cars, Jean des:

Ludwik II Bawarski, PIW, Warszawa 1997, 14 kaset

Historyczna choć nieprawdopodobnie barwna postać króla Bawarii, żyjącego w II połowie XIX w. Samotnik, mizantrop, mizogin, a jednocześnie wielki mecenas sztuki. Wagner zawdzięcza hojności i uwielbieniu króla większość swojej kariery. Pobudowane przez Ludwika zamki-palace pozostają do dziś w ciągłym zainteresowaniu turystów. W Bayreut ustanowiony przez króla festiwal wagnerowski jest wciąż instytucją muzyczną na najwyższym światowym poziomie.

Chądzyńska, Zofia:

Co mi zostało z tych lat... Akapit Press, Łódź 1997, 6 kaset

Autobiografia nietuzinkowej kobiety, która przeżyła liczne niebezpieczeństwa wynikające z historii (wojna, polityka), zrządzenia losu i własnego temperamentu. Osiągnęła wiek starczy z pełną trzeźwością umysłu. Napisała kilka książek, wiele przetłumaczyła, miała liczne niebanalne znajomości (np. W. Gombrowicz). Mieszkała w wielu krajach świata. Stale w kontaktach ze sferami dyplomatycznymi.

Autorka przyznaje się do wielu przemilczeń.

Chwin, Stefan:

Hanemann, Wydawnictwo Marabut, Gdańsk 1996, 3 kasety

Opowiadanie. Ostatnie lata wojenne i pierwsze powojenne w Gdańsku. Hanemann to profesor Akademii Medycznej w Gdańsku, Niemiec, który nie zdążył wyjechać, trochę prześladowany przez UB. Jakies inne postacie z powikłanymi życiorysami. Banał.

Ciepieńko-Zielińska, Donata:

Klaudyna z Działyńskich Potocka, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1973, 380 s.

Życie arystokratki poznańskiej ukazane w uwikłaniu jej epoki, tj. pierwszej połowy XIX w. Książka jest szeroką panoramą ważnych dla naszej historii postaci i zdarzeń. Bohaterka jako niezwykle inteligentna, wykształcona, aktywna i oddana ojczyźnie działaczka spala się w pracy patriotycznej, pozostając jednocześnie kobietą pełną wdzięku i powabu. Imponują jej kontakty z najświetlejszymi umysłami tego czasu, a równocześnie poświęcenie w służbie ojczyzny własnego majątku.

Wielkim odkryciem było dla mnie ogromne zaangażowanie w sprawę polską środowiska arystokracji wielkopolskiej. W szkole uczono nas przede wszystkim o poświęceniu patriotów z centralnych i ze wschodnich obszarów Polski, podczas gdy właśnie Wielkopolska była wielką bazą powstańczą i w zasadniczy sposób zasiłała swoimi żołnierzami powstanie listopadowe, a potem uratowała przez zsyłkami na Sybir ogromną ilość uczestników tego polskiego zrywu.

Clavell, James:

Król szczurów, ZW.NPZN, 15 kaset

Obóz jeńców angielskich, australijskich i amerykańskich w dżungli, niedaleko Singapuru, koniec II wojny światowej. Izolacja od świata zewnętrznego.

Książka jest laboratoryjnym studium systemów wartości i postaw w świecie mężczyzn. Jednostka a grupa. Zręczna i wciągająca fabuła. Brak jednoznacznych odpowiedzi na wynikające z treści problemy etyczne – czytelnik sam musi wybierać.

Coelho, Paulo:

Alchemik, Wydawnictwo „Drzewo Babel”, Warszawa 1998, 5 kaset

Opowiadka symboliczna z licznymi niedopowiedzeniami, z językiem nieco biblijnym. Nawiązuje do filozofii Wschodu (wszystko jest jednością), choć werbalnie bohater powołuje się na chrześcijaństwo.

Fabuła: Chłopiec szukając swojej „legendy”, kieruje się „znakami”. Chroniony przez siły wszechświata dochodzi do wymarzonego celu. Marzenia i cierpliwość, wsłuchiwanie się w przyrodę i siebie samego dają sukces.

Zahir, Wyd. Drzewo Babel, Warszawa 2005, 10 kaset

Pisarz rozlicza się ze swoim dotychczasowym życiem na kanwie psującego się własnego małżeństwa. Szum informacyjny i towarzyski, w jakim przebywa współczesny człowiek, zamieszkały w wielkiej metropolii (Paryż), nie pozwala mu być naturalnym. Nawet miłość jest jakoś zestandaryzowana. Dwoje się poznaje, przeżywają wzlot, który potem zamienia się w rutynę, aż pojawia się nowy partner itd. Ratunek przychodzi ze stepów Kazachstanu, gdzie żyje jeszcze mistyka, przechowana przez mędrców, którzy się uchowali mimo komunizmu. Oni poprzez kłoszardów trafiają do znudzonych paryskich filistrów i dają im natchnienie do zmiany.

Czechow, Antoni:

Wybór opowiadań, Wydawnictwo Łódzkie, 1973, 256 s.

Najwyższa półka literatury. Większość to krótkie opowiadania – perły lapidarności i wielkości problemów. Humanizm, znajomość człowieka, spostrzegawczość, poczucie humoru. Pisarz często pochyla się nad dzieckiem, kobietą osobnikiem słabym. Obraz współczesnej pisarzowi Rosji jest przerażający: głód, brud, zimno, poniewieranie ludźmi.

Czerska, Danuta:

Borys Godunow, Ossolineum, Wrocław 1988, 13 kaset

Historyk przedstawia okres poprzedzający carowanie Borysa Godunowa, czyli czas ostatnich dni Iwana Groźnego i jego syna Fiodora oraz czas jego władzy.

Atmosfera ciągłych intryg dworskich, walki z możnowładztwem, naporu ościennych krajów na słabe państwo moskiewskie. Władza monarsza jest wprawdzie bardzo silna, ale w nikim nieumocowana. Absolutyzm nieoświecony, często bliski głupoty lub szaleństwa. Sam Godunow jest dobrym administratorem, kiepskim dowódcą i ma pecha, bo w jego czasach nawiedza Rosję nieurodzaj wywołujący głód.

Książka ukazuje warunki, w jakich mogło dojść do osadzenia na tronie samozwańca. Rosja była w tym czasie do opanowania przez Polskę (Unia z Litwą), ale nie pozwoliła na to anarchia Polaków i Litwinów.

Dymitr Samozwaniec, Ossolineum, Wrocław 1995, 12 kaset

Solidna monografia bajecznej, a jednak prawdziwej, postaci historycznej. Autorka ukazuje karierę i niespodziewany upadek człowieka, który dzięki sprzyjającym okolicznościom i intrygom wykreowany został na władcę wielkiego państwa. Wielu polityków, którzy mu pomagali osiągnąć tron moskiewski, wiedziało, że nie jest prawdziwym synem Iwana Groźnego, ale obiecywało sobie własne korzyści polityczne, licząc na słabość osoby Samozwańca. Okazał się jednak przebiegły, wytrwały i mądry. Jego pierwsze działania jako władcy świadczą, że chciał otworzyć Rosję na kulturę europejską. Niestety, pierwsze sukcesy oślepiły go i pozwoliły przeciwnikom zabić w zamachu 17 maja 1606 r., co dało początek Wielkiej Smucie.

Bardzo istotny w tej awanturze był wątek polski. Dymitr Samozwaniec będąc w Polsce zobowiązał się poślubić wojewodziankę sandomierską Marynę Mniszchównę. Po objęciu tronu wezwał narzeczoną, która pojechała do Moskwy z kilkoma setkami tysiącami Polaków. Ślub i koronacja na carycę (pierwsza w historii tego kraju) nie została dobrze przyjęta przez bojarów. Po zamachu na cara Polacy byli internowani i mordowani.

Davies, Norman:

Orzeł Biały, czerwona gwiazda, Znak, Kraków 1997, 14 kaset

Jest to pierwsza książka N. Daviesa. Wojna polsko-bolszewicka z 1920 r. Hołd geniuszowi Piłsudskiego, który mimo waśni narodowych potrafił pobudzić do zbrojnego czynu dopiero co utworzone Wojsko Polskie. Bohaterska obrona odrodzonego kraju przy obojętności Ententy. Pozostawiona sama sobie Polska na wiele lat wyrwała kły zaborczej sile rosyjskiego komunizmu, który parł do zdobycia Niemiec i całego Zachodu. Europa nie jest świadoma, co zawdzięcza Piłsudskiemu i Polakom.

Dąbrowska, Maria:

Dzienniki t. 1, Czytelnik, Warszawa 1988, 11 kaset

Bardzo osobiste zapiski dotyczące własnych myśli i wrażeń związanych z uczestnictwem w historycznych wydarzeniach. Poza kilkoma oryginalnymi, większość mało imponująca. Owszem, znać wykształcenie i ogładę. Wiele impresji wręcz pensjonarskich. Sensacyjne wątki dotyczące romansów autorki.

Dickinson, Emilie:

Wybór poezji, Tłum. Kazimiera Iłakowiczówna

Amerykańska poetka z XIX w. pisze o życiu, śmierci, przyrodzie, samotności, sensie istnienia. Krótkie komunikatywne, bardzo osobiste rozmyślenia, zawarte w dobrze na język polski przełożonej formie wiersza. Wręcz trudno się zorientować, że to nie polska poetka.

Dołęga-Mostowicz, Tadeusz:

Pamiętnik pani Hanki, Czytelnik, Warszawa 1956, 13 kaset

Powieść w formie pamiętnika zasobnej i wykształconej warszawianki. W krzywym zwierciadle ukazane zostały stosunki w stolicy tuż przed II wojną światową. Najpoważniejsze sprawy państwa wymieszane bywają ze zwykłym plotkarstwem i brakiem zrozumienia ich doniosłości. Przeróżający jest brak świadomości nadchodzącego nieszczęścia. Klasa polityczna przeniknięta jest szpiegami. Tzw. elita przede wszystkim chce się bawić, używać życia. Przypomina zachowanie lemingów.

Dostojewski, Fiodor:

Biedni ludzie, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1979, 6 kaset

Autor tropi smutek i nieszczęście w życiu bardzo prostych ludzi. Nie mają żadnej szansy na rozwój, szczęście, powodzenie. Są skazani na krótki, byle jaki żywot, w systemie społecznym Rosji. Skromność i delikatność pozwala im przeżyć parę słonecznych chwil. Przypominają rośliny, które weszły w załomie muru, przy wyjątkowej aurze mogą i zakwitnąć, ale to chwila.

Bracia Karamazow, Instytut Wydawniczy, Warszawa 1970, 41 kaset

Dla współczesnego człowieka książka nieznosnie anachroniczna. Nieustanna egzaltacja bohaterów, poszukiwanie głębi psychologicznej tam, gdzie jej nie ma, nieco truizmów i zapatrzenia w wielkość rosyjskiej duszy (choć i trochę myśli krytycznych w tej mierze) – oto przesłanie powieści. W formie szalenie rzetelna, wylewna i wyczerpująca wypowiedź, niewiele pozostawiająca czytelnikowi na domysł.

W sferze fabuły: ojciec hulaka zmarnował życie dwom kobietom, z którymi miał trzech synów. Jeden z nich – wychowany w klasztorze – wydaje się rokować

normalność. Drugi – wykształcony i inteligentny – popada w obłęd, nie umiejąc się dostosować do życia społecznego. Trzeci – niezrównoważony emocjonalnie – popada w poważne kłopoty z prawem.

Opisany krajobraz społeczny ukazuje przepaść między szlachcicem a złe urodzonymi.

Drute, Ion:

Liście smutku, PAX, 1996, 7 kaset

Powieść mało u nas znanego autora mołdawskiego. Jest to niezwykle prościutka opowieść o mołdawskiej wsi z jej obyczajami, tradycjami, pracą na roli i codziennością podczas II wojny światowej. To środowisko żyje swoimi rolniczymi sprawami wynikającymi z rytmu przyrody, świat zewnętrzny, nawet struktura władzy, jest mu daleka. Tylko wiadomość o śmierci żołnierza stąd pochodzącego robi wyrwę w codzienności.

Powolna liryczna opowieść o codzienności, okraszona wątkiem nieudanej miłości, której przeszkodził przymus cywilizacyjny: dziewczyna zaczęła się uczyć, bo została nauczycielką, więc wyszła ze swojej sfery.

Eco, Umberto:

Imię Róży, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1988, 25 kaset

Formalnie jest to historyczna powieść kryminalna, oparta na autentycznych wydarzeniach. Rzeczywiście zbeletryzowana opowieść o życiu klasztornym – w tym wypadku benedyktynów – w średniowieczu. Autor obnaża zacofanie, konserwatyzm, niemoralność i ukrywanie zła pleniącego się w zakonie. Ten klasztor jest wizerunkiem Kościoła, który w tym czasie przeżywa swój upadek. Jego najwyżsi dostojnicy zajęci są walką o władzę świecką, zaś nauki Chrystusa używają, by straszyć maluczkich.

Autor podkreśla uznanie dla rozumu, ksiąg i nauk w zakonie benedyktyńskim. Wiele w książce o walkach o supremację między zakonami a także o przebijającej się idei ubóstwa, którą chciał wnieść do Kościoła św. Franciszek i jego następcy. Wiele o głoszonych skrajnościach, np. nie należy się śmiać, bo nie ma w Ewangeliach, że Chrystus się śmiał.

Wyspa dnia poprzedniego, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1995, 19 kaset

„Dnia poprzedniego”, bo leży na takiej wysokości geograficznej, że statek, na którym ma miejsce akcja, stoi od tytułowej wyspy na zachód i między nimi przebiega linia południka 180, zatem na statku jest jeden dzień dalej jak na wyspie.

Tego rodzaju filozoficzne rozważania i wiele innych, typowych dla epoki oświecenia XVIII w., trawia bohatera. Na statku, gdzie jest sam lub (przez jakiś czas) ze starym jezuitą – uczonym, wspomina swój udział w wojnie i durzenie się w damie dworu.

Ta książka jest intelektualną zabawą, pastiszem na życie szlachcica w epoce baroku, na stosunki dworskie (Richelieu, Mazarini), na wojenki między księstwami, na stan wiedzy w owym czasie.

Faulkner, William:

Dzikie palmy, Książka i Wiedza 1977, 7 kaset

Mąż oddaje obcemu mężczyźnie żonę, która go sobie upatrzyła. Daje im pieniądze, by ona nie cierpiała nędzy. Sam pozostaje z dwoma córkami.

W nowej parze ona dominuje. Są bardzo biedni. Kochają się namiętnie. On jest lekarzem, ale nie może (?) znaleźć pracy. Zaszywają się samotnie nad brzegiem oceanu, potem w Chicago. Gdy ona zachodzi w ciążę, on na jej naleganie usuwa płód. Wywiązuje się infekcja i śmierć. On jest sądzony i gnije w więzieniu.

Jest to relacja miłości, która nie chce uznać rzeczywistości społecznej, pewnych kulturowych zobowiązań wobec innych. Jest skazana na klęskę i zupełny brak zrozumienia. Skrajny nonkonformizm okazuje się niemożliwy.

Ferry, Luc:

Człowiek – Bóg, czyli o sensie życia, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa, 1998

Autor podnosi na boski piedestał człowieka w jego solidaryzmie. Humanizm zawiera w sobie wystarczającą transcendencję, by zastąpić wiarę w Objawienie i pogląd materialistyczny. Agape, czyli życzliwość wobec wszystkich ludzi, może stać się religią współczesnego człowieka (philia – przyjaźń wobec konkretnej osoby (dobrze, że jesteś); eros – erotyczne pożądanie). Od zwierzęcia różni człowieka przywiązanie do wyższych wartości, za nie gotów jest nawet życie poświęcić. To wytwór naszej świadomości.

Feuchtwanger, Lion:

Wojna żydowska, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1959, 57 kaset

Historia Flawiusza Józefa – pisarza za życia cesarzy Flawiuszów aż do Trajana. Sugestywnie ukazany świat Imperium Rzymskiego, polityki cesarzy, szczególnie wobec Jerozolimy. Bohater usiłuje pogodzić świat rzymskiego konkrety z mistycznym światem żydowskim, fanatycznie wierzącym w swego Jehowę. Jego wielka kariera i losy są fascynującą kanwą opowieści. Żydzi wywołują wojny z kilkakrotnie silniejszymi Rzymianami, by zmusić Jehowę do wysłania mesjasza, który da im zwycięstwo.

Fielding, Helen:

Dziennik Bridget Jones, Świat Książki, Warszawa 2000

Wyzwolona kobieta zażywa życia dostępnego dotąd wyłącznie mężczyźnie. Coś jest jednak nie tak...

Żyjemy w kulturze trzypięciominutowej, w globalnym kryzysie koncentracji uwagi. - s. 142

...najgorsza jest myśl, że była to próba jakości i wszystkie części, z których się składasz, noszą stempel. - s. 146

Filipowicz, Kornel:

Rozstanie i spotkanie, Znak, Kraków 1995, 8 kaset

Pięknym językiem napisane opowiadania, a właściwie raczej zapisy spostrzeżeń, często zupełnie bez puenty. Narracja jest niezwykle spokojna, nawet łagodna, ze szczyptą delikatnej ironii. Autor (zmarł w 1990 r.) nie pisał dłuższych form, wyłącznie takie drobne utwory. Ale jest w nich mistrzem, klasykiem. Tematy dawne i współczesne. Wiele z tych tekstów posłużyło za kanwę do filmów.

Fitzgerald, Francis Scott:

Wielki Gatsby, Czytelnik 1962, 7 kaset

Bardzo zdolny lecz biedny człowiek wchodzi przez przypadek w środowisko wielkiego biznesu, które pozwala mu zrobić majątek na niezbyt czystych interesach. Motywacją jest piękna kobieta ze sfery zupełnie mu niedostępnej. Dał jej prowadzić dom otwarty, przyjmuje u siebie ogromną ilość ludzi powierzchownych, bez wnętrza. Wśród nich także swoją wybrankę, która w międzyczasie wychodzi za mąż. Chce ją odebrać mężowi, ale ten walczy o nią. Nieszlachetnie, ale skutecznie. Kobieta ulega bezwzględniejszemu – mężowi. Bohater ginie, wplątany w intrygę.

Gaxotte, Pierre:

Ludwik XIV, ZWiN PZN, Warszawa, 20 kaset

Obraz znanego – zdawałoby się – króla „Słońce” i jego czasów. Z monografii wyłania się postać człowieka znakomicie przygotowanego do pełnienia funkcji społecznej króla dużego kraju europejskiego, bardzo solidnego i odpowiedzialnego polityka, który całe swoje życie przeznacza w służbie kraju. Nie ma w niej cienia „poświęcenia” i męczeństwa. Król tak kształtuje swoje życie i każdy krok, by być dla swego ludu przykładem (nawet w słabościach, które potrafi przezwyciężać) i przedmiotem dumy jako reprezentant poddanych.

W książce sporo miejsca autor poświęca interpretacji ówczesnych wydarzeń politycznych, czyli wojnom, koligacjom między tronami, wyprawom kolonialnym itp., czyli temu, czym żył ówczesny świat.

Głowacki, Janusz:

Ostatni cieć, Libros, Warszawa 2002, 142 s.

Rzecz ma miejsce za 10 lat. Panuje powszechne ogłupienie za sprawą kultury masowej. Wszystko już jest nieaktualne, jak w „Seksmisji”. Z jakiegoś błahego powodu zaczyna się gigantyczna katastrofa tego sztucznego świata.

Ironia autora też jest ciężka i bez finezji. Brak oryginalności. Puenta polega na upolowaniu i przerobieniu na wyroby masarskie świni – uwielbianej kochanki dwóch bohaterów opowieści. Niestety, jest do przewidzenia na długo przed zakończeniem książki.

Playboy bawi się kosztem chama.

Gogol', Nikolaj Vasil'evič:

Taras Bulba, Czytelnik, Warszawa 2002, 7 kaset

Krótką powieść o Kozakach i kozactwie. Autor ukazuje ideologię życia kozackiego: życie z rabunków i napaści na sąsiadów, wolność od więzów cywilizacyjnych, prawo do pijaństwa i hulanek, swoista demokracja bezpośrednia (wybory przywódców przez gromady wojowników), okrucieństwo wobec przeciwników, zemsta za doznane „krzywdy”, demonstracja przywiązania do religii prawosławnej, pogarda dla Żydów (zawłaszczenie ich dobra nie jest naganne) i katolików, hart i wytrzymałość, bitność. Akcja została umieszczona w XVII w. Polacy przedstawiani są jako okrutni i bezwzględni wobec Kozaków.

Wiele sytuacji zupełnie nieprawdopodobnych, np. zwykły Kozak wchodzi do pięknej córki arystokraty polskiego przez komin, ona go nie wydaje, potem on z miłości zdradza swoich i przechodzi do obozu wrogów a oni go przyjmują. Artystycznie słaby utwór, napisany przez młodego Gogola, który dopiero później rozwinął skrzydła.

Na końcu zamieszczono esej Janusza Tazbira nt. losów tej powieści od czasu jej napisania. Bardzo ciekawe!

Gordon, Noah:

Medicus z Saragossy, Książnica, Katowice 2000, 16 kaset

Historyczno-przygodowa powieść z przełomu XV i XVI w., gdy w Hiszpanii szalała inkwizycja i doprowadziła do całkowitego wygnania z tego kraju Żydów i wyniszczenia przechrztów. Tych ostatnich pod pozorem, że nie porzucili wiary żydowskiej.

Bohater powieści, Żyd, który cudem uniknął śmierci, wielokrotnie zmienia miejsce zamieszkania, nazwisko i zawód. Zostaje szanowanym i wysoko cenionym medykiem w Saragossie, znajduje sobie przechrzczoną małżonkę, ma dziecko i nadal po cichu pozostaje przy swojej wierze. Powieść kończy happy end.

Grant, Michael:

Gladiatorzy, Wydawnictwo Łódzkie, 1979, 5 kaset

Naukowe opracowanie (monografia?) problemu gladiatorów w starożytnym imperium rzymskim. Wywodzili się z niewolników, rzadko z wolnych obywateli. Najczęściej byli przymuszani do tej profesji. Jako grupa społeczna lokowali się w dołach hierarchii ludności. Z drugiej strony podziwiano ich. Ale traktowani byli przedmiotowo jako źródło uciech podczas widowisk. Widzowie nienawidzili tych, którzy unikali walki. Obywatele rzymscy rozkoszowali się przeżywaniem okrucieństw, które miały miejsce na arenach.

Gladiatorzy dzielili się na kategorie według specjalizacji: władający siecią, trójzębem, walczący ze zwierzętami itp. Tego rzemiosła uczono w specjalnych szkołach. Chrześcijaństwo od początku sprzeciwiało się walkom gladiatorów. Oficjalnie zniósł (zakazał) walk Konstantyn Wielki w IV w., ale jeszcze do VII miały miejsce.

Grochola, Katarzyna:

Przegryźć dżdżownicę, Wyd. „Do”, Warszawa 1997, 2 kasety

Dobrze napisana relacja kobiety, której mąż poszedł do łóżka z inną. Jej się zawalił świat, on potraktował to jak piwo wypite poza domem. Autorka pokazuje strukturę psychiki kobiety, tak bardzo różną od męskiej.

Serce na temblaku. Libros, Warszawa 2002, 302 s.

Na fali powodzenia *Nigdy w życiu* autorka pociągnęła temat. Chwilami bardzo słabe, bez sensu. Bohaterka jest kompletną idiotką. Wokół niej wymóżdżenie ludzie. W sumie takie sobie słodkie ple-ple. Chcieliście – to macie!

Gutaker, Kazimierz:

Jan i Cecylia, Zakład Nagrań i Wydawnictw Związku Niewidomych, ?, 9 kaset

Zbeletryzowana historia autentycznych wydarzeń z XVI w. Jan Tęczyński, potomek znaczącego rodu polskiego, młody, obiecujący senator, dyplomata na usługach króla Zygmunta Augusta stał się ofiarą nieszczęśliwego zbiegu wydarzeń politycznych między interesami polskimi, szwedzkimi i duńskimi. Dla wzmocnienia własnej pozycji politycznej zamierzał wstąpić w związek małżeński z siostrą króla Szwecji. Zmienna koniunktura polityczna władców trzech państw najpierw dawała mu nadzieję spełnienia tego zamiaru, potem go przekreśliła.

Dramat Jana rozegrał się głównie na Bałtyku, który wraz z grupą towarzyszącą usiłował przekroczyć jesienią podczas niesprzyjających warunków pogodowych i nieprzyjaznego króla Danii. Złe warunki podróży, więzienie, niejasna sytuacja spowodowały, że kilku Polaków otoczenia wraz z samym senatorem straciło życie. Przyczyną była niewątpliwie obojętność Zygmunta Augusta i zmiana zamiarów co do partnera życiowego Cecylii, siostry króla Szwecji.

Tęczyński, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1993, 8 kaset

Udokumentowana historia autentycznych wydarzeń z XVI w. Jan Tęczyński, potomek znaczącego rodu polskiego, młody, obiecujący senator, dyplomata na usługach króla Zygmunta Augusta stał się ofiarą nieszczęśliwego zbiegu wydarzeń politycznych między interesami polskimi, szwedzkimi i duńskimi. Dla wzmocnienia własnej pozycji politycznej zamierzał wstąpić w związek małżeński z siostrą króla Szwecji. Zmienna koniunktura polityczna władców trzech państw najpierw dawała mu nadzieję spełnienia tego zamiaru, potem go przekreśliła.

Dramat Jana rozegrał się głównie na Bałtyku, który wraz z grupą towarzyszącą usiłował przekroczyć jesienią podczas niesprzyjających warunków pogodowych i nieprzyjaznego króla Danii. Złe warunki podróży, więzienie, niejasna sytuacja spowodowały, że kilku Polaków otoczenia wraz z samym senatorem straciło życie. Przyczyną była niewątpliwie obojętność Zygmunta Augusta i zmiana zamiarów co do partnera życiowego Cecylii, siostry króla Szwecji.

Gyurko, Lászlo:

W cieniu śmierci, ZWiN PZN, 3 kasety

Pean na cześć sprawności komandosa, który jest lepszy w zabijaniu od trzech zwykłych, normalnie wyszkolonych żołnierzy. Dla równowagi autor wprowadza wątek skrzywdzenia późniejszego zimnego mordercy w młodości.

Hamsun, Knut:

Na zarośniętych ścieżkach, Kantor Wydawniczy, Poznań 1994, 6 kaset

Autobiograficzna opowieść pisarza, który po II wojnie światowej stał się podsądnym i czeka na wyrok. Uważa, że miał prawo popierać Hitlera, ponieważ w ten sposób działał na korzyść narodu norweskiego. Wspomina młodość, cierpi z powodu głuchoty, tracenia wzroku, ale stara się do końca zachować godność. Ta spowiedź nie wydaje się być szczerą, raczej świadczy o upieraniu się przy zajętej postawie.

Hansen, Erik Hosnes:

Psalm u kresu podróży, Książnica. Katowice 1997, 19 kaset

Piękna, pełna poezji opowieść o poszczególnych losach członków orkiestry z Titanica. Rzeczywistych losów prawdziwych muzyków z tego statku autor nie usiłował odtworzyć. Jego bohaterowie są wymyśleni. Ale to wspaniała i niebanalna literatura. Każdy muzyk jest inny, te biografie łączy tylko fakt, że wsiedli na ten nieszczęsny statek. Praktycznie więc powieść jest zlepkiem opowieści o losach ludzi, których doprowadził on do równoczesnej i niespodziewanej śmierci. Każda z postaci niesie na grzbiecie niebanalny bagaż doświadczeń, przeważnie przykrych. Ich opis jest mistrzowski.

Harris, Thomas:

Milczenie owiec, Amber, Poznań 1990, 13 kaset

Dwa ludzkie potwory, które rozumieją wolność jako możliwość traktowania innych ludzi niczym rzeczy, z którymi można uczynić co się chce. Jeden zaprzyjaźniony z główną bohaterką, intelektualista, doceniając jej bystrość, zabawia się formułowaniem zagadek, które mogą naprowadzić ją na ślady drugiego potwora. Ten drugi natomiast łowi dziewczyny i preparuje z ich skóry „damski” kostium dla siebie. „Intelektualista” zabija strażników, wydostaje się na wolność i planuje wyjazd do Ameryki Pd., co pewnie mu się uda. Główna bohaterka jest agentem FBI, po perypetiach zabija drugiego potwora i uwalnia jego ostatnią ofiarę.

Główne postacie to perfekcyjniści, którzy w całości oddają się swojemu działaniu.

Hen, Józef:

Odejscie Afrodyty, Wydawnictwo „Styl”, Warszawa 1995, 17 kaset

Analiza miłości kobiet w kontaktach z mężczyznami – z punktu widzenia mężczyzny. Specyfika, różnorodność, inność, głębia, dobór osobników, funkcja seksu, opiekuńczość, gotowość do pomocy, element czasu, fascynacja, przesyt...

Cimen, Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, Warszawa 1975, 19 kaset

Czasy króla Zygmunta III Wazy. Atmosfera przewag lisowczyków i niewiele od nich lepszej szlachty. Wybiórcze traktowanie prawa – jak mnie i moim bliskim wygodnie. Usta pełne wzniosłych idei, czyny plugawe. Wyraźnie zaznaczona hierarchia społeczna. Na dnie zezwierzęcony chłop, z którym szlachcic może zrobić co zechce.

Akcja oparta na poszukiwaniu zabójcy ojca głównego bohatera, Tomasz Błudnickiego, który jest osobą ciężko psychicznie doświadczoną w wojnie Moskwą i zamierza wycofać się z czynnego udziału w tych niekończących się wojnach. Jego śledztwo ukazuje barwną plejadę wyjątkowo niecnym typów. Ale również wiele jednostek niezwykle szlachetnych, które mają dość nieprawości panującej w Polsce. Do nich należą „kostur owcy”, sekta religijna, która wyrzekła się przemocy i żyje życiem chrześcijańskim.

Powieść jest niezwykle wartka, wciąż zmienia się akcja, bohaterowie przeżywają liczne niebezpieczeństwa, z których nie zawsze wychodzą z korzyścią. Ogromna ilość dialogów. Bohaterowie często dialogują z sobą, co autor miesza ze słowami kierowanymi do innych. Nie jest to jednak mylące i ukazuje proces myślowy rozmawiającego. Piękna i mądra książka.

Królewskie sny, Iskry, Warszawa 1989, 13 kaset

Książka o Władysławie Jagiellu, ostatnich latach panowania, opowiedziana przez jego blazna. Ciepły, mądry, skromny, z wielkim poczuciem humoru człowiek. Piękna opowieść o wielkiej miłości między nim a jego ostatnią żoną – Sońką. Polityka również, ale niezbyt wyraziście przedstawiona rola budzącej się do działania szlachty, magnaterii. Załączki późniejszych kłopotów Polski z ustępstw króla nie zostały przedstawione.

Herling-Grudziński, Gustaw:

Opowiadania zebrane (Wieża, Most, drugie przejście), W drodze, Poznań 1990, 3 kasety

Szczególnie *Wieża* robi wrażenie. Jest to opowieść o paralityku, który musi mieszkać poza osiedlem ludzkim do końca życia. Patrzy z dala na życie ludzi, tęskni do nich, a nie wolno mu się nawet do nich zbliżyć. Problem „być albo nie być” wciąż zaprzęta mu głowę.

Tytuł opowiadania pochodzi od wieży, w której mieszkał do śmierci. Po nim jeszcze wieża miała innych mieszkańców, również o niespokojnym życiu.

Piękna filozoficzna proza, napisana doskonałym językiem.

Horwath, Witold:

Ptakon, Wydawnictwo „Da capo”, Warszawa 1998, 9 kaset

Autor stawia problem możliwości odrodzenia się człowieka, który z przyczyn środowiskowych jest zły. Moralitet. Forma literackiego puzzla – nie wydaje mi się uzasadniona, to raczej maniera literacka. Odcinki osobno opisujące akcję, postacie, sytuacje, które czytelnik musi sobie poskładać w całość.

W warstwie fabularnej bohaterka Janneta morduje niewinnego chłopca. Zostaje uznana za chorą psychicznie. W zamknięciu pod wpływem swojej inteligencji i mądrości zakonnicy przeradza się w Annę, kończy studia, zostaje psychiatrą. Brak prawdziwej miłości męża doprowadza do zniszczenia jej nowej kondycji... Problem interesujący.

Seans, WAB, Warszawa 1997, 16 kaset

Studium kobiety „wolnej” od wszelkich zobowiązań społecznych, kierującej się własnymi impulsami wewnętrznymi. Jej życie płynie w oparach alkoholu. Jest przeświadczona o wyższości swej osoby nad innymi osobnikami. Zniewala i hołduje swe otoczenie, z narratorem na czele. On jest nią zafascynowany, zmagnetyzowany, gotów pójść do niej na każdy gest. Seks, tak głęboko przeżywany przez jej partnerów, uważa za coś średnio interesującego.

Powieść jest męcząca. Babranie się w ekskrementach. Maniera, moda – albo autor to lubi. Patrz *Ptakon* tegoż autora.

Hrabal, Bohumil:

Pociągi pod specjalnym nadzorem, ZWiN PZN, 1988, 3 kasety

Słynne opowiadanie Hrabala, na podstawie którego nakręcono film. To jest o ludzkim wymiarze bohaterstwa. O pozostawaniu sobą w sytuacjach ekstremalnych. Że człowiek chce się bawić, kochać, odnosić sukcesy w pracy – nawet obok hekatomb wojny. A swój bohaterski czyn traktuje jak jedną ze zwykłych czynności dnia powszedniego.

Taka piękna żałoba, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1983

Wszystko dookoła żyjącego człowieka jest jakimś żartem, kpina z nieśmiertelności. Człowiekowi pozostaje patrzeć i dobrze się bawić. Ci bardzo serio są śmieszniejsi od tych, co niczego nie traktują poważnie. Nasze życie to wielki żart kogoś, kto nas stworzył, kto nas tak urządził, więc się śmiejmy razem z nim. I nie róbmy sobie wzajemnie przy tym krzywdy, bo i po co?

W warstwie fabularnej są to wspomnienia z dzieciństwa bohatera występującego w pierwszej osobie, może więc autora. Ale spostrzeżenia, kojarzenie faktów, sos literacki, nagromadzenie nieprawdopodobnych postaci i zdarzeń – zdradza wyrafinowane pisarstwo. Np. postać chrzestnego, który przestraszony obcina sobie palec, który porywa kot, więc „na złość” chrzestny obcina sobie całą rękę.

Huelle, Paweł:

Pierwsza miłość i inne opowiadania, Wydawnictwo „Plus”, Londyn 1996, 7 kaset

Zbiór dość przypadkowych opowiadań, połączonych wspólnym mianownikiem – Gdańskiem, bardzo dawnym i współczesnym. Proza sprawna, choć chwilami na siłę poszukująca oryginalności. Nic nadzwyczajnego. Nie wywołuje zachwyty.

Mercedes Benz. Z listów do Hrabala, Znak, Kraków 2001, 6 kaset

Monolog odautorski, formalnie do wielkiego czeskiego prozaika Hrabala. Autoironiczna opowieść o dobrze sytuowanych ludziach Polski przedwojennej, porównanie ich losu z przaśną rzeczywistością powojenną w kraju. O postawach moralnych ludzi w chwilach próby i współczesnej codzienności.

Autor wykazuje się sporą znajomością motoryzacji, szczególnie mercedesów w ich historycznym rozwoju.

„Zgrywny” sposób czytania Jacka Kissa w miejscach serio – wysoce denerwujący.

Irving, John:

Czwarta ręka, Prószyński i S-ka, Warszawa 2002, 15 kaset

Amerykańska powieść, która wydaje się momentami pastiszem na mialkość telewizji i codziennego życia Amerykanów. Dziennikarz telewizyjny podczas reportażu z cyrku w Indiach traci rękę. Treścią książki są jego liczne perypetie z kobietami. Ważnym wątkiem jest przywiązanie jego późniejszej żony z liczną rodziną jej poprzedniego męża do futbolu amerykańskiego. Happy end kończy książkę.

Odnoszę wrażenie, jakbym czegoś w tej książce nie zrozumiał, czegoś na tyle amerykańskiego, że niedostępnego Europejczykowi. W sumie wszystko wydaje się tam strasznym banałem. No bo cóż z tego, że facet, który długo szalał, w końcu się uspokoił i założył kaptcie na nogi?

Ivasiuc, Alexandru:

Woda, PIW, Warszawa 1978, 14 kaset

Opowieść o gangsterskiej grupie, która w warunkach powojennego chaosu opanowała miasto w Siedmiogrodzie (Rumunia) i przy pomocy terroru zmuszała ludność do płacenia paskarskich cen za niezbędne do życia towary. Skorumpowała przy tym legalne władze, faktycznie rządząc w mieście.

Autor w mistrzowski sposób ukazuje sylwetki bohaterów powieści i mechanizmy ich postępowania. Z oczywistych względów włącza politykę, jednoznacznie ukazując pozytywne postawy komunistów. Te wątki są najmniej przekonujące, a zakończenie wręcz baśniowe. Dlatego najciekawsza jest pierwsza część powieści, pokazująca grę gangsterską, druga natomiast, gdzie całość zmierza do „triumfu sprawiedliwości”, razi sztucznością.

Jasienica, Paweł:

Rozważania o wojnie domowej, Wydawnictwo Literackie, Kraków – Wrocław 1985, 6 kaset

Esej o Rewolucji Francuskiej, podczas której faktycznie trwała wojna domowa, bo za królem i Kościołem opowiedziała się prowincja Wandea. Stworzono tam regularną armię, głównie złożoną z chłopów, która niekiedy z sukcesem walczyła z Konwentem.

Jasienica ukazuje amok obu stron, które nie są w stanie się porozumieć. Nienawiść eskaluje aż do masowych mordów, już nie tylko żołnierzy, ale kobiet i dzieci. Świat staje się czarno-biały. Albo jesteś po naszej stronie, albo po tamtej. Autor ukazuje obłąd jednostek, które mimo swej pierwotnej szlachetności i ideowości, stają się mordercami. Tak się dzieje po obu stronach.

Jerofiejew, Wieniedikt:

Moskwa – Pietuszki, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 1994, 5 kaset

Spowiedź pijaka, który twierdzi, że jest nieodrodnym synem narodu rosyjskiego. Wszystko poza piciem wódki – powiada – jest sztucznie wprowadzone do Rosji przez Piotra I, prawdziwym powołaniem Rosjanina jest chłanie. Okrutny pastisz – dobrze napisany.

Tanizaki, Jun'ichirō:

Dziennik szalonego starca, Wyd. „Wilga”, Warszawa 1993, 6 kaset

Tytuł oddaje treść książki. Zakochany we własnej synowej stary człowiek nie krępuje się zbyt przed rodziną swoim uczuciem. Japońskie obyczaje wymuszają na rodzinie uleganie seniorowi. Fizyczne ograniczenia pozwalają wprowadzić na niewiele, jednak ostatnie chwile życia bohater podporządkowuje swojej namiętności. Jego bogdanka bez większego skrępowania wykorzystuje sytuację dla własnej korzyści materialnej. Syn bohatera pozwala żonie na to wszystko i dość swobodny styl życia, sam zresztą również ma prawdopodobnie swoje pozarodzinne życie.

Rzecz dzieje się w środowisku ludzi bardzo bogatych, gdzie ograniczenia finansowe są niewielkie. W tej rodzinie nie ma wielkiego przywiązania – żona to Stara, bohater nie znosi jednej z córek, syn jest mu obojętny, między członkami rodziny brak miłości.

Opisywane realia są dla nas nie tylko egzotyczne, lecz także pozwalają się domyślać wysokiej i starej kultury, która jest dla nas niedostępna.

Kac, Daniel:

Koncert grany żywym, Agencja Wydawnicza „TV”, Warszawa 1998, 19 kaset

Tytuł adekwatny – to lament nad losem Żydów w tej części Europy, napisany dla pamięci potomnych. Szeroka panorama wołyńskich miasteczek pełnych Żydów (przed II wojną światową), ich obyczajowości, kultury, autentycznych rodzin, postaci, ich losów podczas hekatomby i współcześnie. Napisane bez napastliwości,

analitycznie – ale z wielkim uczuciem. Wątki plastyczne i muzyczne zadziwiają drobiazgową pamięcią autora – człowieka ociemniałego i wiekowego.

Kaczyńska, Alicja:

Madame Tussaud, Wydawnictwo GWP, Gdańsk 1997, 6 kaset

Biografia twórczyni słynnej londyńskiej galerii figur woskowych. Opowieść o kobiecie drobnej postury, urodziwej i silnej osobowościowo. Podczas Rewolucji Francuskiej musiała wykonywać w ogromnych ilościach maski zgilotynowanych, włącznie z maską Marii Antoniny i Ludwika XVI, których zresztą znała osobiście. Głowy dostarczano jej w koszach. Po rewolucji nadal wykonywała maski, np. Napoleona.

Spadek zainteresowania tą sztuką zmusił ją do wyjazdu do Anglii, gdzie po latach starań zdobyła ogromną sławę i pieniądze. Stworzoną galerię figur woskowych przejęli po niej synowie, potem ich następcy.

Kalicki, Włodzimierz:

Powrót do Sulejówka. Opowieść o dworcu marszałka Piłsudskiego, KAW, Warszawa 2001, 6 kaset

Rzetelna opowieść o pomieszkowaniu Piłsudskiego w Sulejówku. I to nie tylko w dworcu, który dla niego wybudowano, ale wcześniej jeszcze w „drewniaczku”, który sobie kupił. Dla nas, przyzwyczajonych do zasobności obecnych przedstawicieli władzy, szokująca jest zwykła bieda, w której żył ze swoją rodziną ktoś tak znaczący dla kraju jak marszałek Józef Piłsudski.

Opowieść o posiadłości i jej losach toczy się również po śmierci marszałka. Wyjątkowo przykre są informacje o małości władzy „ludowej” (epizod Piotra Jaroszewicza!), na szczęście następuje happy end na początku obecnego wieku.

Kalinin, Andrzej:

I Bóg o nas zapomniał... Arcona, Kraków 1994, 11 kaset

Naturalistyczna opowieść Polaka z Kresów, który cudem przeżył sowiecką wywózkę na Sybir, łagry, więzienia itp. Jest to oskarżenie radzieckiego systemu, który z rozmysłem sieje zło, nie szanuje ani obcych, ani swoich ludzi. Podstawą rządzenia jest terror, który zmienia ludzi w dzikie bestie.

Kapuściński, Ryszard:

Lapidarium V, Czytelnik, Warszawa 2000, 4 kasety

Myśli wielkiego globtrotera i intelektualisty, notowane na gorąco. Znakomite.

Kaziów, Michał:

A jednak w pamięci, WZNiW PZN, Warszawa 1994, 4 kasety

Jest to rozbudowany życiorys Jana Silchana, kapitana wojsk austriackich, który w I wojnie światowej stracił wzrok. Niezwykle silna osobowość sprawiła, że dalsze długie życie z wielką pasją przepracował dla niewidomych. Zajmował się sprawami organizacyjnymi, literackimi i muzycznymi.

Kąkolewski, Krzysztof:

Diament odnaleziony w popiele, Wydawnictwo „Trio”, Warszawa 1995, 5 kaset

Polityczna i moralna ocena powieści J. Andrzejewskiego „Popiół i diament”. Prezentacja autentycznej postaci człowieka, który posłużył Andrzejewskiemu za wzór Maćka i prawdziwej sytuacji, która była kanwą powieści. Wysoki funkcjonariusz i działacz komunistyczny został zabity w chwili dokonywania kradzieży w domu prywatnym.

Kąkolewski wspomina najlepszą po wojnie książkę Leona Buczkowskiego pt. *Kamienny potok* – trudną do znalezienia.

Kobyliński, Szymon:

Pasjans erotyczny, Glob 1986, 224 s.

Książka dla młodzieży – ale nie tylko – o erotyce człowieka. Bardzo otwarcie, ale i na wysokim poziomie delikatności. Świętoszki i obskuranci powinni się trzymać z dala od tej książki, bo to nie dla nich. Wiele odniesień do literatury i starożytności. Świetny podręcznik do przysposobienia do życia w rodzinie.

Kolbuszewski, Jacek:

Kresy, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 1995, 8 kaset

Książka ma wyraźny przechyl w kierunku literatury, która tutaj dominuje. Jednak są i elementy historyczne, a nawet ekonomiczne. Autor uważa rozdział Kresów wschodnich za zamknięty. Polaków, których było tam ok. 30% - głównie w miastach, choć i w zubożałych majątkach szlacheckich – dzisiaj tam już praktycznie nie ma. Największa Polonia znajduje się w Wilnie i okolicy.

Przedwojenne starania o związanie Kresów z krajem zniszczyła wojna, decyzja aliantów o naszej granicy wschodniej na „linii Curzona” i dążenie do własnych państw przez Litwinów, Białorusinów i Ukraińców. Na swoich ziemiach oni stanowili większość i nie chcieli żyć z Polakami, którzy przez całe wieki dominowali. Nietrafna polityka mniejszościowa 20-lecia międzywojennym również się do tego przyczyniła.

Kołąkowski, Leszek:

Bajki różne, opowieści biblijne. Rozmowy z diabłem, Iskry, Warszawa 1990, 12 kaset

Figielki intelektualne filozofa. Odbiór z taśmy niestety bardzo powierzchowny, bo trudno ją co chwilę zatrzymywać. Wiele wspaniałych myśli, ciekawych paradoksów, iskrzących inteligencją spostrzeżeń – zbyt szybko umyka. Chce się do nich wracać. Byłoby dobrze mieć tę książkę pod ręką na papierze!

Kossak-Szczucka, Zofia:

Trembowla, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1939, 9 kaset

Powieść z czasów Jan III Sobieskiego. Część wstępna opisuje stosunki społeczne w środkowej Polsce. Dufna w swe przymioty – w rzeczywistości ciemna – szlachta, niechętna wszelkiemu postępowi, także w szkole, niechętna wszelkim podatkom, lekceważąca obowiązek dbania o państwo, strzegąca swych przywilejów, uzależniona od żydowskich arendarzy, którzy czapkując panom bezwzględnie wykorzystują chłopów.

Nadchodzącej nawale turecko-tatarskiej przeciwstawia się garstka rozumiejąca potrzeby ojczyzny żołnierzy z genialnym wodzem – królem.

Opis obrony Trembowli i atmosfery w oblężonej twierdzy iście bajkowy, literacko bardzo słaby.

Kovács, István:

Lustro dzieciństwa, Czytelnik, Warszawa 2002, 9 kaset

Autor w pierwszej osobie opowiada o swoich spostrzeżeniach językiem dziecka, które dorasta aż do wieku nastoletniego. Opisuje w ten sposób postrzegane ciężkie życie Węgrów po II wojnie światowej. Z cytowanych za otoczeniem półstówek wylania się cała nędza powojennego życia w kraju komunistycznego terroru, z jego indoktrynacją i ogłupianiem ludzi. Równocześnie z ukrycia wylania się gorzkie życie Węgrów, którzy przegrali wojnę i utracili ogromne połacie ziemi, które kiedyś należały do nich. Pojawiają się rozliczeniowe echa różnych momentów historycznych kraju. Książka kończy się najazdem Armii Radzieckiej na kraj i pacyfikacją węgierskiej rewolucji w 1965 roku.

Bardzo gorzka opowieść o losie Węgrów.

Ciekawostką są echa polskie. Autor jest polonistą i konsulem Węgier w Krakowie.

Kowalewska, Hanna:

Tego lata w Zawrociu. Wyd. „Zysk i Spółka”, Poznań 1998, 9 kaset

Powieść napisana doskonałym językiem. Świetne opisy przyrody. Z zapisków pamiętnika i przekazów rodzinnych bohaterka rozszyfrowuje losy kilku osób splecionych z sobą więzami rodzinno-towarzyskimi. Część z nich ukazuje autorka jako dysponentów wyższej inteligencji umysłowej i uczuciowej, pozostali to nieciekawe tło polskiej prowincji. Całość szalenie psychologizująca, komplikująca

sprawy najprostsze. Typowe polskie piekielko rodzinne, gdzie ludzie się na siebie obrażają, noszą urazy i zawiści przez całe życie, intrygują, nie potrafią z sobą rozmawiać w sposób naturalny. Motorem działań są wyzwolone kobiety, mężczyźni raczej bezwolni, żyją jakby nieco w innym świecie, który nie bardzo autorkę interesuje, byle dali sobą kierować.

Kožik, František:

Największy z Pierrotów, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1960, 508 s.

Biograficzna opowieść o Kacprze (Jean Baptiste Gaspard) Debirau, francuskim (pochodzenia czeskiego) mimie z połowy XIX w. Bohater jest całkowicie pozbawiony agresji, w zamian niezwykle pracowity. Zmysł obserwacji i zdolności mimiczne pozwalają mu zadziwiać wyrafinowany Paryż sztuką dell'arte w jednym z podrzędnych, grającym dla plebsu, teatrzyku.

Książka napisana rozwlekle, często naiwnie, nie na miarę współczesnego czytelnika.

Krabbe, Tim:

Zniknięcie, Wyd. „Rebis”, Poznań 2002, 3 kasety

Krótki horror. Dobrze skonstruowana opowieść o osobniku, który prowadzi podwójne życie. Z jednej strony mąż i ojciec rodziny, szanowany obywatel, z drugiej wyrafinowany morderca, który czerpie satysfakcję z długiego planowania i realizacji zabójstw doskonałych. W odstępie wieloletnim uprowadza i żywcem grzebie dziewczynę, potem jej tęskniącego i poszukującego mężczyznę. „Przy okazji” zabija rewolwerem dwóch autostopowiczów, którzy zaczynają rozstawiać na jego trawniku namiot. Ich ciała wywozi daleko i porzuca w górskiej przepaści.

Krajewski, Marek:

Widma w mieście Breslau, 7 płyt

Kryminał. Autor miał ambicję napisać go w realiach Wrocławia z 1919 roku. Dla miłośników tego miasta i tej epoki – lektura bezcenna. Rzecz dzieje się w środowisku morderców, policjantów, сутenerów i prostytutek. Niezlomny inspektor Mock szuka wyrafinowanych i okrutnych morderców...

Do serii należy *Koniec świata w Breslau* i *Śmierć w Breslau*.

Krall, Hanna:

Król kier znów na wylocie, Świat Książki, Warszawa 2006, 5 kaset

Kilka krótkich opowiadań i jedno dłuższe wieloodcinkowe na temat holokaustu. Język reportażu, suchy, konkretny, unikający opisów. Prawie dokument. Działa na odbiorcę bardzo sugestywnie. Ukazuje wyraziście straszliwą gehennę narodu „wybranego”, skazanego na zagładę. Nie ma żadnego narzekania, błagania o zrozumienie, o współczucie.

Tytułowe opowiadanie przedstawia bohaterkę, której życie mimo pozorów normalności po skończonej wojnie nie wraca już we właściwe tory, ponieważ przeżycia odciskają swoje piętno na zawsze. Ba, nawet porozumienie się z pokoleniem, które wojny nie przeżyło jest już niemożliwe.

To ty jesteś Daniel, Wydawnictwo a5, Kraków 2001, 2 kasety

Podtrzymywana maniera „suchego reportażu”. W tle holokaust. Trudności w porozumieniu tych, którzy przeszli piekło z tymi, którzy urodzili się po wojnie. Piętno. Lektura trudna do zniesienia.

Kraszewski, Józef Ignacy:

Grzechy hetmańskie, Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, Warszawa 1958, 13 kaset

Chyba jedna ze słabszych książek Kraszewskiego. XVIII w. w Polsce przedstawiony powierzchownie. Zły hetman Jan Klemens Branicki z Radziwiłłem „Panie Kochanku”, Potockimi i innymi hulają na całego, są pewni siebie w dążeniu do przejęcia korony po Sasach, natomiast z drugiej strony zaufania godna „Familia” Czartoryskich pilnie pracuje dla dobra Rzeczypospolitej. Wątek romansowy dominuje w powieści. Trudno się z niej zorientować w niezwyklej tragedii ojczyzny wobec wyciągających po nią rąk przyszłych zaborców. Autor nie pokazuje tych chmur zbierających się nad Polską.

Krawczuk, Aleksander:

Groby Cheronei, PIW, Warszawa 1972

Cheroneja, miejscowość w Beocji, gdzie król Macedonii Filip, ojciec Aleksandra Macedońskiego, pobił Ateny i Teby, co stało się zapowiedzią przyszłej utraty niezależności państw-miast greckich. Na tle zachodzących zmian autor ukazuje stosunki polityczne, społeczne, obyczajowe starożytnej Grecji. Jest to wczesny Krawczuk, jeszcze nie tak wyrazisty i dosadny, jak w dziełach późniejszych.

Poczet cesarzy rzymskich. Pryncypat, Iskry, Warszawa 1986, 17 kaset

Jest to poczet od Augusta aż po Aleksandra Sewera. Autorska opowieść o cesarzach, ich czasach, z częstymi odniesieniami do współczesności. Przystępnie, pięknym językiem, z uwzględnieniem różnych spojrzeń na opisywaną postać.

Rzymianki, Oficyna Wydawnicza „Polczek”, Kraków 1992, 5 kaset

Gawęda o kilku słynnych Rzymiankach, przede wszystkim o legendarnie bohaterskich. W sumie jest to okazja do opowieści o różnych rzymskich ciekawostkach. Z humorem i nie bez złośliwości autor nawiązuje do współczesności.

Kross, Jaan:

Kamienie z nieba, PIW, Warszawa 1997, 5 kaset

Opowieść o rodzącej się świadomości odrębności narodowej Łotyszów. Stary pastor ewangelicki i student starają się nadać znaczenie rodzimej mowie.

Narracja bohaterów (w tym jeszcze żona pastora) w formie zapisu bieżącego strumienia świadomości, co daje dość szeroki zakres wiadomości o stosunkach społecznych na przełomie xviii i XIX w.

Krzyżanowski, Jerzy R.:

Ostatni komendant. Opowieść o Leopoldzie Okulickim, Wyd. „Novum”, Warszawa 1990, 9 kaset

Zbeletryzowany życiorys generała L. Okulickiego, ostatniego komendanta Powstania Warszawskiego. W gruncie rzeczy jest to opowieść o polskiej klęsce w walce z bolszewickim systemem politycznym, o błędach polskich polityków, o zdradzie polskiego sojusznika przez Anglię i Amerykę podczas rozmów ze Stalinem w Jaltie, o romantycznej postawie Polaków stojących w obronie ojczyzny wbrew wszelkim racjonalnym przesłankom.

Książek, Wojciech:

Rzecz o reformowaniu gospodarki, czyli... a to Polska właśnie, Nakładem autora, Żarnowiec – Gdańsk 2005

Wspomnienia współautora reformy edukacji z czasów, gdy się tym zajmował (dziennik) i refleksje po czasie. Generalnie jest zadowolony z tego co zrobił. Szczególnie dziennik oddaje atmosferę głębokiego zaangażowania i pośpiechu. W całości jawi się sylwetka pozytywisty i dobrze zorientowanego oświatowca. W następcach nie widzi żadnej cechy pozytywnej. Jednocześnie rozumie, że jego opcja polityczna przegrała z powodu kłótniwości.

Kundera, Milan:

Nieznosna lekkość bytu, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1992, 9 kaset

O różnicy między seksem, a miłością. O konieczności wierności zasadom. O kobietach w oczach mężczyzny. O reżimie komunistycznym. O interwencji w Czechach. O Czechach jako ludziach i ich historii. Wspaniale napisana, poetyzująca powieść z wątkami fantastycznymi (sny). Do wielokrotnego czytania.

Bohater Tomasz, lekarz, kobieciarz – za odważną wypowiedź w prasie podczas Praskiej Wiosny sekowany, kocha jedną kobietę, jest z nią do końca. Są szczęśliwi w prymitywnych wiejskich warunkach.

Przepiętny wątek śmierci psa, członka ich wspólnoty rodzinnej.

Nieśmiertelność, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1995, 12 kaset

Wątki fabuła: Paryż, kilkoro inteligentów, w tym intelektualistów, cieszą się życiem. Autor – przybysz z Czechosłowacji, będąc jednym z nich – wnika w ich przeżycia związane z miłością, seksem, nietrafionymi wyborami partnerów, znużeniem, odrzuceniem, niezrozumieniem itp.

Po latach izolacji w ustroju realnego socjalizmu książka ta robiła ogromne wrażenie opisem codzienności tak bardzo odbiegającej od naszej.

Kunzru, Hari:

Impresjonista, Wydawnictwo „Muza”, Warszawa 2002, 21 kaset

O kilku wcieleniach pół-Hindusa, zrodzonego z przypadkowego związku. Dziwna opowieść z egzotyczną atmosferą. Bohater jest niekonsekwentny w swym postępowaniu, wiecznie niepewny siebie. Bardzo przeszkadza rozwlekła narracja lektora.

La Mure, Pierre:

Moulin Rouge. PIW, Warszawa 1959, 18 kaset

Historia życia malarza Henryka Toulouse Lautreca. Syn arystokratycznego rodu francuskiego, z powodu bliskiego pokrewieństwa rodziców w dzieciństwie zachorował na nogi, które przestały mu rosnąć. Został karłem, czego nigdy nie zaakceptował. Silny uczuciowy związek z matką, odrzucenie przez ojca, trudności z akceptacją przez otoczenie.

Od najmłodszych lat przejawiał niezwykle zdolności plastyczne, co ostatecznie stało się jego powołaniem i pozwoliło mu osiągnąć szczyty w tej dziedzinie. Jego obrazy znalazły się w Luwrze. Opanował i podniósł na niesłychanie wysoki poziom sztukę plakatu.

Ale nieustanny ból nóg i brak miłości ze strony kochanych kobiet sprawiły ucieczkę w alkohol, który zniszczył mu organizm. Zmarł otoczony opieką matki.

Prywatne życie Mory Lisy, Wydawnictwo KAW, Poznań, 17 kaset

Powieść z czasów renesansu. Szeroka panorama historyczno-obyczajowa. Ukazuje przemieszanie zacofania z wyrafinowanym gustem, szlachetności z barbarzyństwem, dobroci z okrucieństwem, dążenie do prawdy z obłudą, religijności z zabobonem. Te sprzeczne cechy posiadają często ci sami ludzie. Autor prowadzi wątki Mory Lisy i Leonarda, osobno i razem. Ją przedstawia jako piękną i mądrą kobietę owego czasu. Jego jako geniusza bez charakteru. Który potrafi swymi pomysłami zachwycać sponsorów i skłonić do licznych zamówień i ich zaliczowania – niestety, bez realizacji i bez rozliczeń. Dokończenie kilku dzieł wynika raczej z przypadku niż z reguły.

Lechoń, Jan:

Dzienniki t. I-III, PIW, Warszawa 1992, 15 kaset

Znany poeta, członek Skamandra, dyplomata przedwojenny, intelektualista, żyjąc po wojnie w Nowym Jorku na granicy ubóstwa z zamiarem tworzenia, nie podejmuje żadnej stałej pracy. Od 1949 r. pisze codziennie swój dziennik. Wobec kłopotów psychicznych ma on dla niego charakter terapeutyczny.

Głównym problemem jest niemoc twórcza, tęsknota za przedwojenną Polską (Warszawą), nienawiść do komunistów, żal do Churchilla i Trumana za Jaltę. Malkontent w każdym calu. Marzy o wojnie z ZSRR (rzucić bombę atomową!), uważa, że życie w bolszewickiej Polsce jest zdradą, popiera Franco, wierzy w wyższość białej rasy... Przykra lektura.

Choć pełna celnych spostrzeżeń i informacji nt. życia literackiego na uchodźctwie po II wojnie światowej.

Lem, Stanisław:

Wysoki zamek

Dorastanie, pierwociny twórczości, uogólnienia dotyczące sztuki i tworzenia.

Librowicz, Zygmunt:

Car w polskiej niewoli, Unia Wyd. „Verum”, Warszawa 1994, 5 kaset

Na tle wzięcia w niewolę zdetronizowanego i odratowanego spod katowskiego topora cara Szujskiego, przywiezionego na dwór króla polskiego i jego śmierci w Gostyninie – czytelnik ma okazję poznać opinię historyka z początku XX w. na problem udziału Polaków w rosyjskiej smucie z początków XVII w. Autor bardzo źle ocenia działania Zygmunta III, który nie zgodził się na zajęcie carskiego tronu przez swego syna Władysława, co rokowało unię polsko-rosyjską. Zamiast syna proponował siebie, co wykluczyli bojarzy, znając polskiego króla jako nieprzejednanego stronnika katolicyzacji Rosji.

Autor uważa, że ten moment za początek upadku Rzeczypospolitej i narodzin potęgi Rosji.

Książka przypomina całą historię moskiewskiej awantury z Iże-carem i Maryną Mniszech, a także drugim, tuszyńskim przebierańcem i ich niesławnym końcem oraz niesławnym udziałem Polaków.

Lutowska, Małgorzata:

Dla siebie znalezioną ścieżką, Atut, Wrocław 2005, 280 s.

Zbeletryzowany przewodnik po Kotlinie Jeleniogórskiej, ze szczególnym uwzględnieniem gminy Stara Kamienica. Książka napisana z miłością do tej ziemi. Zawiera kilka opowieści historycznych, związanych ze znanymi faktami i postaciami historycznymi. Piękny język, wiele głębokich myśli natury ogólnej, delikatność, duża znajomość rzeczy stawiają tę pozycję wśród dobrej literatury.

Powierzony klucz, Wydawnictwo „Plan” Jelenia Góra 2008

Zbeletryzowana opowieść o historii protestantów na Dolnym Śląsku. Przedstawiono ważniejsze wydarzenia i postacie. Szczęśliwa i smaczna fabularyzacja. Autorka zdołała zawrzeć sporo głębokich myśli o kondycji człowieka, losach ludzkich.

Łysiak, Waldemar:

Ostatnia kohorta, Wydawnictwo Nobile, Warszawa 2005, 19 kaset (9+10)

Ostatnie chwile Cesarstwa Rzymskiego. Ta beletrystyczna opowieść, jak zwykle u Łysiaka, zawiera ogromny ładunek informacji historycznych. Obszerny wstęp uświadamia czytelnikowi straty, jakie poniosła ludzkość poprzez upadek tego starożytnego świata, kolebki europejskiej cywilizacji, po czym nastąpił powrót do barbarzyństwa na tysiąc lat.

Jednym z istotnych wątków powieści są ponadczasowe myśli o istocie człowieczeństwa, moralności, wierze w Boga, tajemnicy istnienia. Jeden z bohaterów, Atenajos, na wszystko co nie do pojęcia przez ludzki umysł mówi: kho.

Fabularnie to historia grupy uciekinierów z oblężonego przez barbarzyńców Rzymu i ich poszukiwanie legendarnego legionu, który mógłby jeszcze przyjść z odsieczą miastu i uratować imperium. Autor stworzył wspaniałe, barwne postacie i ich niezwykle, pełne niebezpieczeństw przygody, z których zawsze wychodzą cało. Do momentu, gdy los postanowił inaczej.

Maczek, Stanisław:

Od podwody do czołga, Wyd. Orbis Books, Londyn 1984, 13 kaset

Wspomnienia twórcy polskie brygady pancernej na Zachodzie podczas drugiej wojny światowej.

W pierwszej części autor opisuje swój udział w pierwszej wojnie światowej, w wojnie z bolszewikami, stosunkach w wojsku przed drugą wojną, jej wybuch i swój udział aż do ucieczki przez Węgry, Francję do Anglii. Dokładnie perypetie z dążeniem i założeniem polskiej brygady pancernej, jej walkami aż do zwycięskiego wejścia do Niemiec.

Wszystkie działania autora przepełnione są ideą zmotoryzowania i upancerniania wojska, tak przed jak i w trakcie wojny. W Polsce i we Francji łamać musi ciężki opór tradycjonalistów.

Z ogólnej relacji autora wynika, że wobec szybkiego upadku Polski we wrześniu 1939 roku, nasi sprzymierzeńcy, którzy nam nie pomogli, wykazywali daleko idący dystans wobec naszych inicjatyw. Danina krwi żołnierza polskiego i jego waleczność przez cały czas wojny miały przekonać aliantów do naszej wartości. Szczytem arogancji i chamstwa było zdanie-żart angielskiego generała Montgomery'ego do opromienionego już sławą zwycięzcy wielu bitew (np. pod Falaise) generała Maczka, że teraz – po Jalcie – będzie mógł zostać generałem w wojsku radzieckim.

Mailer, Norman, Lennon, Michael:

O Bogu. Norman Mailer rozmawia z Michaeliem Lennonem, Zysk i S-ka Wydawnictwo, Poznań 2010, 220 s.

Książka w typowym amerykańskim stylu. Obaj autorzy poruszają w sposób otwarty nawet najbardziej intymne tematy na swój temat. Wizja Boga w rozumieniu Mailera (a to przedmiot książki) jest zadziwiająco oryginalna a często dla Europejczyka niezwykle naiwna. Oto kilka jego poglądów:

- Bóg nie jest nieomylny
- Jest eksperymentującym artystą, który w miarę często zaskakujących go zdarzeń, zmienia swój pierwotny projekt
- Bóg nieustannie toczy walkę z Szatanem o świat i ludzi
- Bóg nie jest panem wszechświata, lecz otrzymał świat od jakiejś Wyższej Instancji w przydziale do gospodarowania
- Bóg osobiście zajmuje się reinkarnacją i podczas masowych śmierci „nie nadąża” z przydziałem nowych wcieleń
- Czynnikiem czasu jest dla Boga tym samym co dla człowieka

W sumie książka warta jest przeczytania przede wszystkim ze względu na wolność myśli w sprawach wiary, którą mamy skrępowaną poprzez wychowanie i praktykę europejskiego etosu, tak ściśle związanego z kulturą wyrosłą z filozofii basenu Morza Śródziemnego i nauczania Kościoła katolickiego.

Massie, Robert K.:

Romanowowie – Ostatni rozdział, Wydawnictwo Amber, Warszawa 1997, 14 kaset

Amerykański autor z niezwykłą starannością pozbiierał wszystkie informacje, dotyczące ostatnich dni Mikołaja II, jego żony (Niemki) Aleksandry, 4 córek i 1 syna. Po ich zamordowaniu na rozkaz Lenina zostali pochowani w starej kopalni k. Jekaterinburga. Ponieważ wieść o tym się rozeszła, przeniesiono ciała w inne miejsce. Z pośpiechu lub niedbalstwa nie przeniesiono ciał syna Aleksego i córki Anastazji. Po latach na terenie Europy i Ameryki objawiali się później różni pretendenci, jakoby cudownie uratowani. O materiał genetyczny po carskiej rodzinie kłócili się lekarze i prawnicy.

Uratowani arystokraci rosyjscy do naszych dni potykają się o tytuły. Wielkim zainteresowaniem wszystkich cieszą się pieniądze ostatniego cara, które jakoby zdeponował w różnych bankach europejskich.

Mikołajczak, Aleksander Wojciech:

Łacina w kulturze polskiej, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 1998

Wartość łaciny dla języka polskiego jest nie do przecenienia. Wpłynęła na naszą przynależność do kultury zachodniej. Naród szlachecki w XVI-XVII w. posługiwał się językiem łacińskim w mowie i w piśmie na równi z językiem ojczystym. Kształt języka polskiego, którym się obecnie posługujemy, wynika z tego faktu.

Miłosz, Czesław:

Dolina Issy, Wydawnictwo Literackie, Warszawa 1981, 12 kaset

Opowieść o małej ojczyźnie Tomasza, prawdopodobnie autora, gdzie spędził pierwsze lata życia, zanim został zabrany przez matkę w wieku 13 lat w świat, z którego już nigdy do miejsca swego urodzenia nie wrócił. Opowieść dotyczy lat 20., przed II wojną światową, gdy dolina Issy należała do wolnej Litwy, która pozostawała w stanie nieprzyjaźni z Polską. Polacy, choć często pracują na roli jak chłopci, jednak przechowują w skrzyniach swoje dokumenty świadczące o szlacheństwie, co Litwinom jest nieznośne. Nacjonaliści litewscy nie kryją niechęci do Polaków. Chłopiec przyjmuje ten stan rzeczy za naturalny i jego uwaga koncentruje się przede wszystkim na obserwowaniu i przeżywaniu wspaniałej przyrody, polowaniach, budzącej się zmysłowości, kształtowaniu systemu wartości.

Występują wspaniałe postacie: dziadek Surkont, babcia Misia, ksiądz, Baltazar, Romuald, Barbarka, Magdalena...

Nie jest ta sama Issa, która płynie na terenie Białorusi, lecz Niewiaża. Z książki wynika, że rzecz ma miejsce na Litwie kowieńskiej.

Mniszek Helena:

Tajemnica baronessy. Ciąg dalszy „Trędowatej”, Wyd. Futura-Press, Gdańsk 1992, 7 kaset

Tak jak w podtytule, ten sam styl, te same postacie, te same problemy. Wysłuchałem jedną kasetę, dalej nie byłem w stanie. Nie dowiedziałem się na czym polega tajemnica baronessy, która jest nikim innym, jak niespodziewanie znów żyjącą Stefcią, której jednak jakimś trafem nikt nie poznaje, chyba nawet Waldy... Do spotkania tych dwojga wszakże nie dotrwałem.

Mościcki Ignacy:

Autobiografia, Wyd. Bellona, Warszawa 1993, 13 kaset

Naukowiec chemik, działacz gospodarczy, wynalazca, człowiek doświadczony przez życie, wieloletni emigrant – zostaje z poręki Piłsudskiego prezydentem RP na lata 1926-39. Patronuje gospodarczemu rozwojowi kraju w sytuacji odrodzenia państwa po długoletniej niewoli.

Całkowicie bezradny wobec politycznej sytuacji Polski podczas wybuchu II wojny światowej. Pod naciskiem zewnętrznym rezygnuje z prezydentury, osiada w Szwajcarii, gdzie spędził wiele lat swego naukowego życia. Umiera tam, zwłoki sprowadzone za czasów prezydentury Wałęsy spoczęły w katedrze warszawskiej.

Myśliwski Wiesław:

Traktat o łuskaniu fasoli, Znak, Kraków 2006, 16 kaset

Monolog o losach życia Polaka ze wsi, któremu podczas wojny wymordowano rodzinę, przygarnęli go partyzanci, po wojnie trafił do szkoły zawodowej z obozowym drylem, pracował na „wielkich budowach socjalizmu” jako elektryk, uciekł z kraju,

wrócił do niego schorowany i samotnie w miejscu swego urodzenia pilnuje nad zalewem domków letniskowych. Z natury był samotnikiem, małżeństwo mu się rozpadło, z ukochaną kobietą nie był w stanie żyć, dzieci nie miał. Teraz wspomina swoje całe życie, spotkanych ludzi, węzłowe zdarzenia. W sferze ducha najważniejszy był dla niego saksofon, na którym grał z miłością do instrumentu i muzyki. Niestety, starość (reumatyzm) spowodowała, że musiał rzucić granie.

To niespieszna, bardzo refleksyjna opowieść człowieka doświadczonego, który usiłuje zrozumieć wiry życia własnego i innych. Nie ma przy tym do nikogo o nic pretensji, pogodnie patrzy na swoje odchodzenie. W całym tekście co krok spotykamy złote myśli i bardzo głębokie refleksje.

Widnokrąg

Czas dorastania w warunkach wojny. Matka – kobieta wiejska, bardzo aktywna, utrzymuje rodzinę w całości. Ojciec – inteligent, nostalgiczny, bierny, chory. Liczna rodzina. Wiejskie korzenie.

Własny język autora, charakterystyczny w całej jego twórczości. Drobiazgowa obserwacja otoczenia.

Kamień na kamieniu, PIW, Warszawa 1985, 18 kaset

Jak inne prace tego autora, powieść poświęcona jest opisaniu polskiego świata chłopskiego. Tym razem w okresie przemian, które przyniosła wojna i czasy powojenne.

Z perspektywy wioskowego osiłka, zawadiaki i donżuana, na zawsze związanego z zamieszkiwaniem na wsi, przyglądamy się powoli odchodzącej w przeszłość obyczajowości.

Kanwą jest dążenie bohatera do wybudowania rodzinnego grobowca, który niejako ma być pomnikiem odchodzącej epoki.

Mnóstwo znakomitych maksym i bonmotów. Świetny monolog (formalnie dialog z bohaterem, który jednak prawie milczy) proboszcza pod koniec książki.

Naser Sylwia:

Piękny umysł, Albatros, Warszawa 2002, 23 kasety

Bardzo szczegółowy życiorys Johna jr. Nasha – matematyka, którego teoria gier, znacznie rozbudowana przez innych matematyków, została zaadaptowana przez ekonomistów i stworzyła podstawy do podejmowania decyzji makroekonomicznych. Geniusz matematyczny i niepospolity umysł.

Po erupcji talentu w młodości popadł w schizofrenię na wiele lat. Leczenie medyczne nie przyniosło rezultatów. Dopiero całkowite oddalenie środków farmaceutycznych, cierpliwość, opieka żony i otoczenia pozwoliły na powolną remisję zdrowia. W 1994 r. otrzymał (z dwoma innymi uczonymi) nagrodę Nobla. Na starość uspokojony i pogodzony powrócił do pracy naukowej, oczywiście już nie na takim poziomie.

Przez całe życie egocentryk, nieliczący się z nikim i niedbający nawet o najbliższych.

Nienacki Zbigniew:

Raz w roku w Skiroławkach, 30 kaset

Pozornie jest to książka o prymitywnym seksie w jakiejś mazurskiej wsi. W ten sposób wprowadził autor do literatury sprawy niepięknego zachowania Polaków wobec rdzennej ludności mazurskiej, która przetrwała germanizację, ale nie zdołała przetrwać powrotu tej ziemi do Macierzy. Jest tu sporo głębokich myśli, wskazówek moralnych, poezji. Autor zna ludzi.

Nowakowski Marek:

Empir, Wydawnictwo „Twój Styl”, Warszawa 2001, 4 kasety

Były hotelowy kelner opowiada swojemu synowi o swej znakomitej karierze artystycznej. Rzecz ma miejsce zaraz po wojnie. Autor ukazuje grupę żyjących przeszłością safandulów. Opowieść jest za długa. Okazuje się, że ojciec nie był artystą. Puenta łatwa do przewidzenia przez czytelnika.

Ossendowski Ferdynand Antoni:

Lisowczycy, Libra, Warszawa 1990, 10 kaset

Wyjątkowo zła książka. Nie rozumiem po co się ją jeszcze wydaje, ale zupełnie nie rozumiem, czemu nagrywa się ją dla niewidomych na kasety.

Autor bardzo niewiele wie o lisowczykach. Opisuje zaledwie drobny wątek tego zbójckiego ruchu. Píše głupstwa, np. o równości panującej w ich szeregach, podczas gdy dzielili się na rycerzy i ciurów, którzy rzadko brali udział w walce i praktycznie byli służącymi, dozorującymi rezerwowe konie i troki ze zrabowanymi skarbami.

Ossendowski bez żenady chwali grubiaństwo, sobkostwo, pychę, zadufanie, dewocję – jeśli dotyczy to lisowczyków. Gdy te same cechy przejawiają przeciwnicy – odsądza ich od czci i wiary.

Dobra jako propedeutyka do nacjonalizmu.

*

A to ci przygoda!

Kupiłem i przeczytałem tę samą książkę, ale wydrukowaną i... nie poznałem, że już ją znam. Pewnie z kaset jej nie wysłuchałem do końca, tylko po jakimś niedługim odcinku przerwałem.

Zmieniam zdanie co do znajomości przedmiotu książki – jednak Ossendowski coś o lisowczykach wie. Opisał ich historię głównie podczas wyprawy moskiewskiej. Zamieścił kilka cytatów z dokumentów epoki. Bohaterowie posługują się językiem nadzianym makaronizmami. Opowieść się kończy w 1620 r. Dobrze oddaje szkodliwe dla Polski rządy Zygmunta III Wazy. Pozostaję przy zdaniu, że książka jest apoteozą szlacheckiej pychy i – nawet zbrodni – usprawiedliwianej, bo w imię własnej ojczyzny. Główny bohater na łożu śmierci ma pewne wątpliwości co do morza rozlanej przez siebie krwi, ale gdy cudem wraca do zdrowia – zaraz znów postępuje jak przedtem.

Z dopisku na końcu książki wynika, że została napisana w 1928 r., co już zupełnie degraduje jej wartość, bo wtedy już nie trzeba było „podnosić serc”.

Ossowski Leonnie:

Wilcze jagody, Rebis, Poznań 1988, 16 kaset

20-lecie międzywojenne i czas wojny oczami niemieckiej arystokratki i ziemianki zamieszkałej w Ober Rohrdorf (obecnie Osowa Sień) k. Wschowy, tuż przy granicy z Polską. Ziemię tę bohaterka nazywa Śląskiem. Część ludności popada w entuzjazm dla Hitlera, ale części polityka w ogóle nie interesuje. Arystokracja Hitlerem pogardza, ale wszystkie polecenia władz wykonuje bez szemrania. Polacy nie są przez tamtejszych Niemców ani lubiani, ani poważani, w najlepszym razie obojętni. Bohaterka jest osobą obyczajowo wyzwoloną i niezbyt czułą matką.

Ota Pavel:

Śmierć pięknych saren, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1978, 9 kaset

Opowiadania kłusownika i wędkarza zakochanego w pięknie południowych Czech, szczególnie jej rzeczek, starych młynów, krajobrazów i atmosfery nieskażonej przyrody. Są to poetyckie opowieści, piękne bajania łowcy, który zasadza się na zwierzynę a równocześnie sam wchodzi w symbiozę z przyrodą, z jej prawami. Wszystko to w iście czeskiej autoironii i leciutkiej nostalgii. Perełka!

Pałyga Jan ks. SAC:

Człowiek wiary głębokiej, Wyd. „Apostolicum”, Ząbki 1997, 5 kaset

Książka o prof. Stanisławie Kasznicy, zmarłym w 1958 roku. Przedwojenny polityk, prawnik, dwukrotnie żonaty, ojciec kilkorga dzieci, z których jeden syn zginął podczas wojny, drugi został zamordowany przez komunistów. Człowiek niezwykle prawy, mocno doświadczony przez los, a jednak niezwykle silny i kierujący się zasadami wiary chrześcijańskiej.

Autor ukazuje drogę człowieka, który przez całe życie zмага się z sobą samym, stara się osiągnąć stan doskonałości. Nieustannie przypatruje się sobie, poprawia co złe we własnym postępowaniu. Ma głęboką świadomość wpływania własnej postawy na innych, co stara się przekazywać także w formie zapisów.

Parandowski Jan:

Przygody Odyseusza, ZWiN PZN, Warszawa 1986, 2 kasety

Skrócona, bardzo przystępna, skierowana do młodzieży wersja *Odysei*, z cytatami Homera. Właściwie ograniczona do opisu wydarzeń.

Pilch Jerzy:

Pod mocnym aniołem, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2001, 6 kaset

Zwierzenia pijaka, inteligenta, który wielokrotnie trafia na odwyk. Inny świat zakładu leczniczego. Problemy psychiczne bohatera. Skłonność do alkoholizmu jest rodzinna – dziadek sprzedał ukochanego konia, po czym obciął mu głowę, żeby nie służył komu innemu. Z klęski życiowej bohatera ratuje miłość.

Odwołania do protestantyzmu i rodzinnego Beskidu.

Piłsudski Józef:

O państwie i armii, Red. Jan Borkowski. Zakład Wydawnictw i Nagrań PZN 1986

Ta publikacja składa się z dwóch części: wyboru tekstów J. Piłsudskiego (przemówienia, mowy, wywiady) oraz opinii współczesnych autorowi polityków i wojskowych, którzy komentują działania i wystąpienia Piłsudskiego. Jedni są jego zwolennikami i admiratorami, inni wielkimi krytykami. Argumenty są po obu stronach. Czytelnik musi wybrać.

Trudno zbilansować korzyści i szkody, które zawdzięcza Polska Piłsudskiemu. Wodzostwo, znajdowanie rozwiązań siłowych było charakterystyczne dla 20-lecia międzywojennego. Z pewnością złem było dławienie parlamentaryzmu, który co prawda nie był doskonały, ale by się mógł takim stać, musiał przejść swoją drogę. Na to nie pozwolił mu najpierw Piłsudski, potem jego brak, wreszcie wojna.

Polaków portret własny, Praca zbiorowa. Wydawnictwo Literackie, Kraków 1979, 8 kaset

Kilka esejów socjologiczno-historycznych nt. natury Polaka. Książkę wydano w związku ze słynną wystawą o tym samym tytule.

Pressfield Steven:

Ogniste wrota, Zysk i S-ka, Poznań 2001, 19 kaset

Jest to moralitet o pozorach powieści historycznej. Społeczność – tu starożytnej Sparty – może wytworzyć własną, nawet niezbyt skrajną obyczajowość, poza którą wszystko będzie nieobyczajne, nieetyczne, niemoralne. Mimo że ta przyjęta obyczajowość będzie niszczyła zdrowie i urodę jednostki, dla celów grupowych łamała jej naturalne cechy charakteru. Wspólne działanie grupy daje wyniki znacznie przewyższające rezultaty, jakie może osiągnąć suma tej samej liczby jednostek, ale działających oddzielnie.

W gruncie rzeczy jest to bardzo amerykańska książka, podnosząca zalety tamtejszego etosu pracy, wolności, współzawodnictwa, rzetelności, rodzinności, prostego humoru, pozytywnego myślenia itp. Nie potrafię ocenić na ile oddaje ducha greckiego i prawdę historyczną.

Napaść na współbraci jest usprawiedliwiona w imię zapewnienia bezpieczeństwa własnej grupie.

Prus Edward:

Legenda Kresów, Nortom, Wrocław 1995, 260 s.

Relacja naukowca o oddziałach harcerskich, które w dolinie Seretu (Założce, Trościanice) stanowiły samoobronę Polaków przed zbrodniami nacjonalistów z OUN UPA podczas kończącej się wojny (1944/45). Jest to pean na cześć bohaterstwa młodych Polaków. Liczne wiersze kresowe, głównie Stanisława Spittala, lokalnego poety.

Pruszyńska Anna:

Między Bohem a Słuczą, Ossolineum, Wrocław 2001, 11 kaset

Wspomnienia rodzinne matki Ksawerego Pruszyńskiego. Sporo realiów wołyńskich z przełomu XIX i XX w. Relacja damy kresowej, która mimo zubożenia (utrata majątku podczas rewolucji w Rosji) pozostała uczestniczką wysokiej kultury i tak wychowała swoich dwóch synów.

Rapacki Wincenty (syn):

Romans pani majstrowej, Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, Warszawa 1958, 4 kasety

Humorystyczna opowiadka ukazująca nienaturalnie dobry świat, w którym są ludzie tylko dobrzy a zdarzenia układają się w sposób wszystkich zadowalający. Jest to swego rodzaju sztuczka literacka, gdzie autor ucieka od kłopotów i komplikacji, ukazując wymaginowaną rzeczywistość, która przecież teoretycznie mogłaby się zdarzyć i jakże wówczas życie byłoby miłe.

Bohaterami są szewcy warszawscy, ludzie teatru i arystokracja.

Razipuram Krishnaswami Narayan:

Malarz szyldów, Wydawnictwo Książka i Wiedza, Warszawa 1983, 7 kaset

Opowieść o prostym indyjskim mężczyźnie, który poznaje wyzwoloną z tradycyjnej obyczajowości dziewczynę, bez reszty przejętą głoszeniem świadomego rodzicielstwa wśród prostych ludzi, aby wstrzymać niekontrolowany przyrost ludności. Zakochuje się w niej i skłania do małżeństwa, obwarowanego licznymi zastrzeżeniami, m.in. wyrzeczeniem się posiadania dzieci, które – gdyby się zdarzyły – mieliby oddawać chętnym do adopcji. W dniu ślubu „narzeczona” oświadcza, że musi na 3 lata wyjechać do miejscowości, gdzie przyrost naturalny jest katastrofalnie wysoki i porzuca narzeczonego.

Niekontrolowany przyrost naturalny, anonimowość w wielodzietnej rodzinie (z takiej pochodzi bohaterka – Daisy), ciągłe przebywanie w tłumie – z pewnością są problemem w hinduskim społeczeństwie. Tu jednak ukazano wobec tych problemów skrajną postawę.

Opisane zdarzenie można również widzieć jako odwrócenie ról mężczyzny i kobiety. Oto mężczyzna ściele gniazdko, zabiega o sprawy wspólnoty małżeńskiej,

kobieta tymczasem czuje się całkowicie wolna i w zupełności oddaje się pracy zawodowej. Nieco to przypomina los mężczyzny w *Uwiedzionym* J. Przybory.

Remarque Erich Maria:

Kochaj bliźniego, Czytelnik 1959

Sprawa prześladowań Żydów przed II wojną światową na terenie państw Europy zachodniej i środkowej wobec narastającego nazizmu w Niemczech. Rządy państw ościennych chcąc zachować z Niemcami poprawne stosunki, nie przyjmują u siebie wygnanych z Niemiec Żydów. Stają się oni bezpaństwowcami, wyrzucanymi ze wszystkich krajów. Trwa dziwna gra: celnicy pomagają Żydom przechodzić przez zieloną granicę do sąsiedniego państwa, z kolei tam złapani są przerzucani z powrotem. Nikt ich nie chce przyjąć. Całość autor przedstawił w fabularnych wątkach kilkorga ludzi.

Rifkin Jeremy:

Koniec pracy. Schyłek siły roboczej na świecie i początek ery postronkowej, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 2001

Książka wizjonerska. Klasa robotnicza w marksistowskim rozumieniu już nie istnieje. Następuje nieuchronnie rozwarstwienie społeczne. Narastające zjawisko braku pracy. Konieczność poszukiwania zajęć dla ludzi, by nie dopuścić do odrzucenia, które może przynieść nieprzewidywalne w skutkach ruchy rewolucyjne.

Safjan Zbigniew:

Kanclerz, Wydawnictwa Radia i Telewizji, Warszawa 1987, 10 kaset

Powieść z czasów Jana Zamoyskiego, niezwykle zdolnego polityka i dowódcę wojsk, gdy służył Batoremu i miał szansę po jego śmierci zostać królem Polski. Panorama historyczna ówczesnej sytuacji politycznej. Z jednej strony rosnąca w siłę szlachta, z drugiej wchodzący w dyplomatyczne kontakty z ościennymi państwami magnaci. Zamoyski został przedstawiony jako trybun szlachecki, który swymi zręcznymi manipulacjami usiłuje zachować moc sprawowania władzy przez króla. Potrafi w tej złej dla Polski sytuacji wiele uczynić dla jej dobra. Dobrze przedstawiono jego rozgrywki z potężnym rodem Zborowskich.

W końcu kanclerz zostaje przedstawiony jako obezwładniony politycznie wobec Zygmunta III Wazy, który nie ma do niego zaufania, choć na początku bardzo go potrzebuje i wykorzystuje.

Sapkowski Andrzej:

Świat króla Artura. Maladie, Wydawnictwo Super Nowa, Warszawa 2009, 9 kaset

Świat króla Artura – Historyczny szkic erudycyjny, choć momentami językiem felietonu, na temat proveniencji angielskiej legendy o królu Arturze i rycerzach okrągłego stołu. Powolna przemiana podań celtyckich, irlandzkich, północno-

angielskich w klasyczną literaturę rycerską. Udział w tym Bretonów, Francuzów, Kościoła.

- *Maladie* – Własne, krótkie opowiadanie autora, oparte na wiedzy o tamtych realiach.

Saylor Steven:

Zagadka Katyliny, Rebis, Poznań 2002, 23 kasety

Niejednoznaczna postać historyczna, która miała pecha otrzymać świadectwo swojej działalności wystawione tylko przez własnych wrogów. Autor oparł się na tych dokumentach, ale także na innych, pośrednich. W jego powieści, która momentami jest wręcz kryminałem, Katyliną zostaje oczyszczony z zarzutów zdrady ojczyzny, a największy wróg Katyliny – Cyncero – okazuje się być wielkim intrygantem, który dla możliwości wpływania na politykę Rzymu gotów jest na wszystko.

Schulz Bruno:

Sklepy cynamonowe, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1984, 4 kasety

Proza artystyczna nt. życia żydowskiej rodziny kupieckiej w małym miasteczku na wschodzie Polski przed II wojną światową. Ale treść nie jest tak interesująca jak forma. Opis rzeczywistości został wzbogacony nieokiełznaną fantazją autora, który swojemu głównemu bohaterowi, tj. ojcu, każe wyprawiać nieprawdopodobne brewerie, często znacznie wykraczające poza realistyczne możliwości.

Ale i to nie wydaje się być najistotniejsze, lecz język polski, stasowany po mistrzowsku. Zastanawia jak to możliwe, że człowiek ze środowiska żydowskiego, prawdopodobnie na co dzień posługujący się jidisz w kontaktach z najbliższymi, wykształcił w sobie taką doskonałość języka polskiego.

Selimovič Meša:

Derwisz i śmierć, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1977, 19 kaset

Monolog człowieka słabego w jego uwikłaniu życiem. Ukazany został mechanizm wchodzenia w czyny niegodziwe jednostki tchórzliwej, bez prawdziwego charakteru, która bierze na siebie obowiązki ją przerastające.

Inny plan powieści to łamanie jednostki przez władzę totalitarną terrorem, okrucieństwem, przekupstwem, upodleniem.

Wspaniały poetycki język.

Serczyk Władysław A.:

Piotr I Wielki, Ossolineum, Wrocław-Warszawa-Gdańsk 1973, 12 kaset

Monografia historyczna cara – modernizatora państwa rosyjskiego. Człowiek niezwykle zdolny, urodzony przywódca i polityk o talentach także manualnych. Stworzył flotę, zreformował administrację, znacznie zwiększył armię. Z Zachodu ściągnął fachowców ze wszystkich dziedzin życia społecznego. Stwarzał warunki do nauki nowych specjalności Rosjanom. Nieustannie toczył wojny, którymi od Szwecji

wywalczył dostęp do Bałtyku, od Polski część Ukrainy. Zbudował Petersburg i przeniósł tam stolicę. Umocnił pozycję cara jako samodzierżcy. Bezwzględny władca o skłonnościach do pijaństwa.

Sierecki Sławomir:

Bogowie, złoto, karabiny, Czytelnik, Warszawa 1986, 5 kaset

Ranny Polak po Rewolucji Październikowej trafia do lamajskiego klasztoru, gdzie z wdzięczności za jego obronę innego klasztoru w Urdze (Ułan Bator) mnisi go przywracają do zdrowia. Chce wrócić do Urgi, by nieść pomoc rodakom w powrocie do kraju z katongi po obaleniu caratu. Jednak trzeba pokonać Pustynię Gobi, na której grasują niedobitki rozbitej armii barona Ungerna, „białych” i komunistów. Wszyscy oni rabują skarby klasztorów i siebie wzajemnie. Dochodzi do potyczek, krew leje się obficie, choroby i surowa przyroda dokonuje reszty. W rezultacie wszyscy bohaterowie powieści giną. Polak o pseudonimie Kamil umiera otruty przez młodego mnicha, zakochanego w dziewczynie, rosyjskiej księżniczce, z którą miłość połączyła naszego rodaka.

Język lakoniczny, barwne opisy sytuacji i egzotycznego dla nas świata, dobrze napisane.

Snopkiewicz Halina:

Piękny statek, Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, Warszawa 1964, 9 kaset

Bohaterka i jej pochodzą z bardzo prymitywnej kieleckiej wsi. Dzięki mądrymu ojcu znaleźli się na studiach w Warszawie. Oboje bardzo zdolni, wyszli na swoje. Solidność i rzetelne traktowanie obowiązków zawodowych i rodzinnych pozostają w nich na zawsze. Jego małżeństwo i kariera zawodowa się udaje, jej tylko praca. Gwałtowny awans społeczny (jest dobrym pediatrą) nie pozwala do końca poczuć się dobrze wśród ludzi, którzy na luzie traktują swoje obowiązki. Krytyczny opis stosunków społecznych w okresie demokracji ludowej.

Souček Ludvik:

Jezioro słoneczne, Iskry, Warszawa 1972, 10 kaset

Powieść science fiction. Wyprawa na Marsa. Eksploratorzy znajdują tam ludzi, którzy przybyli z Islandii przed wiekami. Żyją w skomplikowanych stosunkach społecznych przypominających średniowiecze i komunizm. Z cywilizacją pozaziemską (i pozamarsjańską) mogą się kontaktować tylko poprzez komputer (?), ponieważ warunki funkcjonowania człowieka są zupełnie inne jak „tamtych”. Techniką zdają się znacznie przewyższać Ziemiaków. Formalnie powieść w manierze reportażu z przemieszczaniem czasu i miejsca akcji.

Sowa Izabela:

Smak świeżych malin, Wyd. Prószyński i S-ka, Warszawa 2002, 8 kaset

Pastisz na współczesny los młodego pokolenia. Opowieść dziewczyny, która w Krakowie kończy studia. Głównym jej zajęciem jest poszukiwanie partnera po przeżyciu rozpaczy z utraconego poprzednika. Który zresztą okazał się osobnikiem paskudnym. Książka ukazuje środowisko studenckie, pracujące, poszukujące pracy i popijające... Są na poziomie kolorowych pism.

Stachura Edward:

Cała jaskrawość, Czytelnik, Warszawa 1982, 9 kaset

Powieść z bardzo wątłą fabułą, która właściwie jest pretekstem do wygłaszania co krok niezwykle ciekawych myśli poetycko-filozoficznych. Dwóch młodych mężczyzn najęło się do oczyszczenia basenu w parku zdrojowym. Robota brudna, ciężka. Obaj są arystokratami ducha, ale na każdym kroku spotykają prząsną codzienność i prymitywnych ludzi, ale wszystkiemu i wszystkim nadają blask nadzwyczajności.

Stojowski Andrzej:

W ręku Boga, Wydawnictwo „Puls”, Londyn 1997, 20 kaset

Próba pisania ciągu dalszego *Trylogii* Henryka Sienkiewicza. Kończy się odsieczą wiedeńską. Mądry król, otoczony morzem prywaty magnatów i szlachty, ciągnącej w swoją stronę Litwy, napierających Turków... Początek końca Rzeczypospolitej. Wielkie znaczenie tajnych służb. Nieszczęsna wojna z Turkiem za poduszczeniem jezuitów. Kraj skrajnie osłabiony, rosnąca w potęgę Moskwa.

Książka dobrze, po sienkiewiczowsku, napisana.

Stomma Ludwik:

Przypadki królów polskich

Jest to zbiór felietonów historycznych, w których autor z właściwą sobie pasją rozprawia się z licznymi mitami, jakie szkolna nauka historii przekazuje kolejnym pokoleniom uczniów.

Strykowski Julian:

Król Dawid żyje, Wydawnictwo „W Drodze”, Poznań 1984

Apokryf literacki. Historia króla Saula z ostatnich lat jego panowania, cały okres panowania króla Dawida i początek króla Salomona. Panorama uwarunkowań władzy, silne związki życia politycznego i codziennego z religią, z wiarą w jedyne Boga, jakim był Jahwe. Ta religia nie pozwalała na żaden relatywizm. Prawo jest określone w szczegółach i Jahwe pilnuje jego realizacji.

Podniosłym głosem czyta Bardini.

Juda Makabj, Wydawnictwo „W Drodze”, Poznań 1986

Apokryf o Machabeuszach, pomijany przez Biblię w wydaniu protestanckim, a uznawany przez katolików jako część Starego Testamentu. Gnębieni przez króla Syrii Antiocha Żydzi postawili mu się i mimo niewielkich sił, dzięki dzielności – zwyciężyli i wyparli wojska syryjskie z Jerozolimy i nie pozwolili więcej bezcześcić świątyni Jehowy.

Opisy bitew mają charakter baśniowy. Heros Juda, na czele zawsze mniejszych sił, zwycięża dzięki przychylności swego jedyne Boga dobrze uzbrojonych i zorganizowanych przeciwników. Krew wrogów leje się strumieniami. Żydzi nie oszczędzają nikogo, zabijają żołnierzy, puszczają z dymem miasta, wyrzynają kobiety i dzieci wroga. Na końcu bohater ginie.

Podniosłym głosem czyta Bardini.

Strzemię Janowski Jerzy:

Karmazyny i żuliki. Wyd. „Książka i Wiedza”, Warszawa 1995, 5 kaset

Wspomnienia bogatego szlachcica polskiego, szlagona, z początków XX w. Przede wszystkim o koniach, w których się kocha i na których się dobrze zna. Książka o barwnym i wesołym życiu Polaka, któremu nie przeszkadzają zabory i granice. Bierze udział (a właściwie przede wszystkim jego konie) w licznych zawodach hipicznych rosyjskich, austriackich i niemieckich. Owszem, powstanie niepodległej Polski jest mu miłe, ale z perspektywy zabawy i używania życia.

Stypułkowski Zbigniew:

Zaproszenie do Moskwy, Wydawnictwo Editions Spotkania, Warszawa 1991, 26 kaset

Przedwojenny adwokat, narodowiec, jeden z przywódców AK opisuje swoje przypadki podczas wybuchu i trwania II wojny światowej, w tym udział w powstaniu warszawskim. Na początku 1945 roku z grupą innych przywódców Polski podziemnej, wiernych rządowi londyńskiemu, zostaje podstępnie zwabiony przez NKWD na domniemane spotkanie z gen. Żukowem, gdzie miano uzgodnić sposób zabezpieczania tyłów Armii Czerwonej w kończącej się wojnie. Grupa 16-tu z gen. Okulickim na czele przewieziona została do Moskwy i tam po śledztwie osądzona. Stypułkowski jako jedyny nie przyznał się do winy i po odbyciu kary wypuszczony został do Polski, z której wkrótce wyjechał na Zachód. Pozostali skazani w większości umarli w obozach i więzieniach.

Opowieść ma wysoką wartość jako świadectwo prawnika, uczestnika zdarzeń, szczególnie w kwestii likwidacji opozycji demokratycznej w Polsce powojennej przez ZSRR na długo przed ostatecznym zakończeniem wojny. Metody postępowania mają znamiona przemocy, łamania prawa międzynarodowego i wszelkich objawów demokracji.

Süskind Patrick:

Pachnidło, Czytelnik, Warszawa 1990, 10 kaset

O XVIII-wiecznym ludzkim potworze z niesłychanie rozwiniętym zmysłem powonienia, który nie posiadał żadnych uczuć wyższych. Pewien fragment opowieści ma charakter poetycki, kiedy bohater poprzez kompozycję zapachów zniewala całe miasteczko i uchodzi karze śmierci, by za chwilę w innym miejscu z własnej woli jej ulec.

Suworow Wiktor:

Kontrola. ?, plik komputerowy, 221 s.

Fabularnie jest to opowieść o wyjątkowo zdolnej dziewczynie, którą w 1938 r. w ZSRR przygotowano do działań specjalnych. Niezwykle wymagające ćwiczenia fizyczne, psychiczne i umysłowe sprawiły jej niezwykłą twardość i oddanie Stalinowi. Po wykonaniu nieprawdopodobnie trudnych zadań zostaje zlikwidowana, gdyż zbyt wiele wie.

Książka jest o mechanizmach władzy w imperium Stalina. Ukazuje bezwzględny terror najwyższej stojącej jednostki i całego systemu. Ludzie są używani dopóki potrzebni, potem likwidowani. System opiera się na piramidzie strachu.

Swieżawski Stefan:

Święty Tomasz na nowo odczytany, Wykłady w Laskach, Wydawnictwo „Znak”, Kraków, ZWNPZN 1987

Twórczość jednego z twórców doktryny Kościoła została omówiona przez współczesnego filozofa katolickiego. Ukazuje ponadczasową aktualność średniowiecznego dominikanina.

Książka napisana jest trudnym językiem, mówi o skomplikowanych problemach filozoficznych i należałoby jej wysłuchać (a najlepiej jednak przeczytać) bardzo powoli, wielokrotnie wracając do niektórych przynajmniej wątków.

Fragmety mówiące z pełną powagą o badaniach św. Tomasza nad istotą i hierarchią aniołów, podtrzymywane również przez współczesnego autora, mogą zadziwiać.

Szałamow Warłam:

Opowiadania kołymskie, 13 kaset

Relacje więźnia – katorżnika, ukazujące codzienność skazańca i jego przełożonych w tej nieludzkiej ziemi. Praca w kopalni złota i w obsłudze ludzi tam zatrudnionych. Autor ukazuje mechanizm systemu terroru. Ludzie zasłużeni dla ustroju po pewnym okresie służby są oskarżani o zdradę i zsyłani. Ich następcy irracjonalnie wierzą, że im się uda przetrwać, ale po pewnym czasie dzielą los poprzedników. Strąceni niżej na początku pełnią jakieś kierownicze funkcje, z czasem z woli władzy pośredniej są strącani niżej.

Wszelka władza pośrednia jest naciskana z góry, by szukała wrogów systemu, więc musi się wykazać i zrzucić na siebie podległych niżej. Na dnie są więźniowie, skazani długoletnim wyrokiem. Z głodu, nieludzkiej pracy i zimna tracą cechy ludzkie. Trwają najsilniejsi, oczywiście do czasu. Śmierć jest wybawieniem.

Szaniawski Jerzy:

Profesor Tutka, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1981, 7 kaset

Słynne powiastki filozofujące, których autorem jest jakiś stary profesor o nazwisku (pseudonimie?) Tutka. Nigdy nie ujawnia swego imienia. Spotyka się w kawiarni (restauracji) w gronie swoich rówieśników – nieco archaicznych inteligentów w jakimś mieście bez nazwy, by w spokoju porozmawiać o życiu i ludziach. Dla każdego poruszonego tematu prof. Tutka przywołuje ze swojego długiego życia jakieś zdarzenie, które w sposób smaczny opowiada towarzystwu. Z tych opowieści tchnie spokój i ład serca. Są pogodne, ale nie naiwne, często zakończone niejednoznacznie.

Szczepański Jan Józef:

Ikar, Czytelnik, Warszawa 1977, 8 kaset

Książka o niedoszłym zamachowcu na cara Aleksandra II w Paryżu – Antonim Berezowskim. Podstawy i przyczyny czynu: patriotyczne wychowanie, udział w powstaniu, samotność, bezrobocie, niedojrzałość, zagubienie społeczne.

Proces i dalsze losy bohatera ujawniają zupełną obojętność środowiska francuskiego i polskiego.

Wyspa, Czytelnik, Warszawa 1977, 10 kaset

W połowie XIX w. w Paryżu zamach na cara. Polak, bardzo młody Antoni Berezowski, wychowany patriotycznie, uważa za swój obowiązek zabić Aleksandra II. Zamach się nie udał, sąd skazuje Polaka na galery i więzienie na Nowej Kaledonii. Tam przebywa do końca życia. Autor ukazuje powolną utratę nadziei skazańca i obojętność świata wobec niego. Nieudolność Polonii paryskiej.

Powieść o losie człowieka w opresji państwa, które dba o swe podstawowe interesy, gotowe poświęcić dla nich jednostkę. Bezwzględność maszyny „sprawiedliwości”. W latach siedemdziesiątych ta powieść miała wymiar symboliczny.

Kapitan, Wyd. „Literackie”, Kraków 1996, 5 kaset

Historia kapitana żeglugi wielkiej, który znalazł się w Kanale Sueskim podczas znanej wojny izraelsko-arabskiej i zachowywał się tam przyzwoicie, bo ratował zagubionych na pustyni egipskich żołnierzy przed śmiercią z pragnienia. Poza tym organizował dla swojej załogi rozrywkowe rejsy łodzią itp. zajęcia. W gdyńskiej centrali stracił jednak z błahych powodów łaskę i ze zmartwienia dopadł go zawał serca, co zdarzyło się akurat podczas jazdy samochodem. W efekcie nie stanął na stopie i został rozjechany przez ciężarowy samochód. Całość autor ukazuje w dusznej atmosferze PRL-owskiej, którą w pewien sposób oskarża o sprawstwo śmierci bohatera.

Szczypiorski Andrzej:

Msza za miasto Arras

Średniowieczne miasto, w którym w ludziach zbudzono demony. Szukają wroga, który pozwoliłby im rozładować złe emocje. Oto kilka cytatów:

Bóg zbliża się ku nam nad przepaściami życia. (...) Jeśli ci dał umysł, to nie po to, byś sięgał ku niebiosom, lecz wiedział jak poruszać się po ziemi.

Pragnienie jedynomyślności wydaje się silniejsze (...) niż pragnienie prawdy. Bo nie z prawdy czerpiemy poczucie naszego bezpieczeństwa, ale ze wspólnoty. Arras jest tym co łączy na dobre i złe. I nic poza Arras nie posiadamy.

Scedowali swe sumienia na stado, jak barany, jak capy przeklęte. I nikt wśród nich nie pomyślał nawet, że nie ma na świecie bardziej tyrańskiej tyranii niż jedynomyślność, nie ma głupszej głupoty niż jedynomyślność.

Początek, Wydawnictwo Zachodnie, Poznań 1989, 7 kaset

To jest obraz Polaków w jego ogromnej złożoności, która powstała na skutek naszej historii. Autor śmiało sięga do przyczyn naszej prowincjonalności, ale i wysokiej kultury i szlachetności. Ukazuje jednostki niezwykle różne, tym jaskrawiej ukazane, że muszą dokonywać wyborów w czasach ekstremalnych: okupacji hitlerowskiej, hegemonii radzieckiej, roku 1968.

Piękna książka o istocie polskości, uniwersalna.

Szletyńscy Zofia i Henryk:

Prawidłowe mówienie. Ćwiczenia i wskazówki, Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, Warszawa 1975, 3 kasety

Podręcznik dla ludzi parających się publicznym mówieniem w języku polskim. Omówienie teoretyczne i systematycznie podane wskazówki praktyczne z licznymi ćwiczeniami w zakresie oddychania, emisji i artykulacji. Przykładowe teksty czyta – zgodnie z zalecanymi zasadami – Ryszard Nadrowski.

Książka została napisana ponad 30 lat temu i pewne zasady już praktycznie nie funkcjonują, np. wymowa niemego h lub przedniojęzykowego ł, lecz poza wyjątkami całość jest aktualna i bardzo przydatna.

Szwaja Monika:

Dom na klifie, Wyd. Prószyński i S-ka, Warszawa 2006, 12 kaset

Bardzo realistyczny opis sytuacji sierot społecznych w polskim domu dziecka, tzw. bidulu oraz perypetie związane z zakładaniem rodzinnego domu dziecka. Szlachetnym ludziom, którzy zamierzają otworzyć taki dom, stoją na drodze nieprzyjazne przepisy prawa, machina biurokratyczna i najczęściej zdeprawowani rodzice dzieci. Doprowadzenie do realizacji takiego dzieła wymaga sporych pieniędzy, znajomości i hartu ducha. W sumie jest to oskarżenie polskiego systemu opieki nad niepełnoletnimi.

Książka jest powieścią fabularną z wątkiem miłosnym oraz wielu wzruszającymi i bulwersującymi sytuacjami z życia codziennego. W sumie postacie pozytywne

zwyciężają typy negatywne i następuje happy end. W życiu jest niestety o wiele mniej pięknie.

Ścibor-Rylski Aleksander:

Pierścionek z końskiego włosia, Wyd. Fundacja „Kultura ‘90”, 1991, 15 kaset

Powstanie Warszawskie, jego upadek i pierwsze chwile w nowym systemie pod radziecką dominacją. Bezskuteczne bohaterstwo młodych Polaków, dążących do przywrócenia jedynego znanego sobie polskiego świata sprzed wojny. Bezwzględna przewaga Niemców, aliantów, Sowietów. Do wyboru śmierć lub przystosowanie.

Bohater próbuje postępować według systemu wartości, w jakim wzrósł. To wyrok śmierci. Przecistawianie się potędze Związku Radzieckiego jest oczywistym szaleństwem. Nagle zdaje sobie sprawę, że podnosi rękę na potęgę, która posiada w ręku środki, by wszystkich Polaków wywieźć z polskiej ziemi i rozproszyć po bezkresach ZSRR. Polski etos nakazuje mu jednak to uczynić.

Autor pokazał jak beznadziejne i śmieszne były to przedsięwzięcia. O ile postępowanie zwykłych ludzi miało charakter nawykowy, o tyle decyzje przywódców (na emigracji i w kraju, w końcu świadomych skutków, były zbrodniami).

Terakowska Dorota:

Poczwarka, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2001, 11 kaset

Bardzo nowoczesnej parze, która najpierw ułożyła sobie życie (studia, praca, dom) rodzi się dziecko z zespołem Downa. Ojciec je odrzuca, matka się poświęca.

Autorka przypisuje temu kalekiemu dziecku świat myśli i uczuć znacznie wykraczający poza możliwości zdrowego człowieka. Rozwój w inną stronę. Inna wrażliwość.

Postawiony został problem, czy wolno rodzicom odrzucić (dać do zakładu) dziecko, które nie nadaje się do normalnej egzystencji, czy należy mu poświęcić własne życie.

Książka jest długa i męcząca.

Terlecki Władysław:

Czarny romans, Czytelnik, Warszawa 1980, 8 kaset

Pod koniec XIX w. w Warszawie oficer rosyjski kocha się w polskiej aktorce. Autor ukazuje zderzenie dwóch światów: rosyjskiego, spokojnego i pewnego imperialnej niezmienności oraz polskiego, uciemiężonego rosyjską niewolą, pełnego nienawiści i żądzy zmian. Na ten ogólny plan nakładają się losy ludzi z ich uczuciami i zwykłą codziennością, w której mimo trudności jakoś trzeba żyć.

Na takim tle rozwija się romans dwojga kulturowo obcych sobie ludzi, których właściwie wszystko dzieli. Miłość łączy dwoje o różnej inteligencji i temperamencie. Nie mogą być z sobą i nie umieją się rozstać. Postanawiają wspólne samobójstwo, jednak oficer po zabiciu kochanki postanawia zostać przy życiu, by tym mocniej i dłużej cierpieć. Dostojewski?

Lament, Wydawnictwo Literackie, Kraków – Wrocław 1984, 16 kaset

Powieść o klęsce powstania styczniowego. Grupa niedobitków powstania przygotowuje się do zmiany metod walki. Ponieważ otwarte przeciwstawienie się zaborcy nie jest możliwe ze względu na przeważającą siłę wroga i brak szerokiego poparcia dla zamysłów powstańczych, spiskowcy postanawiają podjąć terror wobec ważnych przedstawicieli caratu. Przygotowania trwają w Warszawie i w Paryżu. Niestety, carska policja zdołała na tyle rozpracować środowisko powstańcze, że ma w jego szeregach swoich licznych agentów. Udaje się zabicie jednego szpiega rosyjskiego, jednak grupa działania przybyła z Paryża, by przystąpić do działania wspólnie z tajnym rządem polskim, zostaje schwytana.

Dominująca jest siła i oddanie ludzi stojących po stronie caratu oraz rezygnacja z walki narodu polskiego i zaprzęstwo jego jednostek. Kraszewski nawołuje do pracy u podstaw.

Tokarczuk Olga:

Gra na wielu bębenkach – 19 opowiadań, Wydawnictwo „Ruta”, Wałbrzych 2001, 13 kaset

Opowiadania różnej treści – mniej i bardziej realistyczne. Wszystkie w wielkim stylu wnikliwej obserwacji życia. To dobra literatura. Szczególnie poruszające opowiadania o dojrzałych parach małżeńskich. Jedno ma miejsce w domku kampingowym, drugiego kataklizmie światowym.

Opowiadania zimowe, 1 płyta

Są to 3 opowiadania bez wspólnego wątku. Z ilustracją muzyczną. Czyta autorka.

1. *Bardo* – Opowieść o opiekunce poniemieckiej szopki, kobiecie, która straciła dziecko i męża. Szopka stała się przedmiotem jej miłości. Życie poświęciła na jej pielęgnację i rozwój.
2. *Profesor Andrews* – Pierwsze dni stanu wojennego w oczach angielskiego profesora psychologii, który sądzi, że nie może się obudzić z koszmaru snu. Rzeczywistość nie mieści się w jego teorii.
3. *Żurek* – Opowieść o dziewczynie, jeszcze dziecku, której przydarzyło się dziecko. Ojciec dziecka – też dziecko. Węzeł przecina żonaty mężczyzna, który nie może mieć dzieci oświadczając, że on jest ojcem dziecka.

Szafa, Wyd. UMCS, Lublin 1997, 1 kaseta

3 opowiadania różnej treści. Tytułowa *Szafa* nt. magicznej właściwości starych przedmiotów, które pozwalają przechodzić w stan nierealnej rzeczywistości. Środkowe opowiadanie o ciekawych wrażeniach pokojówki hotelowej (pewnie Polki) w ekskluzywnym hotelu paryskim. Wnikliwe obserwacje gości hotelowych. Wnioski wyciągane z często zaledwie kilku śladów, pozostawionych w wynajętym apartamencie. Trzecie opowiadanie o człowieku, który poczuł się bogiem kreującym rzeczywistość w komputerze. Dla kontrastu jego żona – buddystka neguje wszelkie działania, uważając je tylko za pozór.

Świetna literatura.

Tyszkiewicz Beata:

Nie wszystko na sprzedaż, Studio M. Łebkowskiego, Warszawa 2003, 10 kaset

Refleksje nad własnym życiem znanej aktorki filmowej. Jej arystokratyczne pochodzenie, uroda i inteligencja pozwoliły zrobić karierę, podczas gdy inni z tej sfery byli prześladowani. Szereg wydarzeń, osób i wypowiedzi. Forma gawędy.

Undset Sigrid:

Krzak gorejący. PAX 1972, 18 kaset

Rozlegna opowieść z życia norweskiej, dobrze sytuowanej rodziny. Główny bohater – Paul, pod wpływem własnych przemyśleń i potrzeb wewnętrznych przechodzi z protestantyzmu na katolicyzm. Stara się żyć i wychowywać dzieci w zgodzie z naukami Kościoła, co mimo przeszkód – udaje mu się. Książka zawiera wiele myśli głęboko religijnych, które z pewnością mogą umacniać w wierze już wierzących.

Valtari Mika:

Czarny Anioł, Iskry, Warszawa 1978, 14 kaset

Kronikarski opis ostatnich dni Konstantynopola, atakowanego przez Turków – aż do zupełnego upadku w dniu 29 maja 1453 r. W długoletnim parciu Turków na zachód Konstantynopol – państwo Greków – długo był nie do zdobycia. Jednak otoczony i pozbawiony wsparcia ze strony Zachodu nie był w stanie oprzeć się dobrze zorganizowanej armii tureckiej, wzmocnionej fanatyczną religią muzułmańską. Niezgoda w broniącej się twierdzy, pozorna pomoc ze strony „łaciników” (też zresztą z sobą skłóconych: Wenecjanie i Genuańczycy), rozpaczliwa obrona mieszkańców do końca, wreszcie opanowanie miasta, rabunek i rzeź.

Główny bohater jest Grekiem, który długo żył na Zachodzie, ale i w obozie sułtana. Jest świadom nieuchronności klęski. W tych ostatnich dniach kocha się z wzajemnością w pięknej córce wysokiego urzędnika dworu cesarza, który zresztą knuje zdradę przeciw cesarzowi i w końcu ginie na rozkaz sułtana.

Wrogowie rodzaju ludzkiego, Książnica, Katowice 1997, 31 kaset

Czasy Nerona w Starożytnym Rzymie. Cesarz ukazany został jako artysta zabawiający się rządzeniem imperium. On sam był tylko jednym z wielu ludzi bezwzględnych i okrutnych. Działał w świecie, który cały był taki, bo opierał się na utylitaryzmie. Wchodząca w ten świat ideologia chrześcijańska była mu obca i przeciwstawna. Nie zgadzała się na radość z cierpienia innych. Każde cierpienie miało skarbić zasługi na życie po śmierci. Ta ideologia wywoływała wśród Rzymian obrzydzenie. Ale i pokusę do życia w cnocie. Rosnące szeregi chrześcijan zostały w książce przeciwstawione wspaniałej organizacji rzymskiej, prawu, sile wojska, ale i zepsuciu moralnemu: korupcji, zdradzie, wyuzdaniu.

Autor podkreśla wieczną kłótnię chrześcijan, prawdopodobnie przejętą od Żydów.

Tajemnica królestwa, Wydawnictwo „Książnica”, Katowice 1996, 16 kaset

Znana z Nowego Testamentu historia śmierci Chrystusa okiem Rzymianina, którego krzyżowa śmierć i dziejące się dookoła cuda przekonały do jego nauki. Autor brakujące ogniwa zastępuje własną fabułą. Nie robi to zbyt dobrego wrażenia. W tej opowieści wszystko zostało pedantycznie wyjaśnione i w ten sposób stało się banalne.

Venturi Maria:

Zwycięstwo miłości, Książnica, Katowice 1994, 11 kaset

Powieść o perypetiach młodych małżonków wprzęgniętych w codzienność, a usiłujących spełniać role społeczne w nowoczesnym społeczeństwie. O daleko idących konsekwencjach łamania podstawowych zasad moralnych. O błędach bardzo trudno lub wcale nienaprawialnych.

Początkowo zanosi się na czytało, lecz w powoli problematyka psychologiczna zagęszcza się znacznie, świadcząc o dobrej znajomości psychologii autorki.

Szczęśliwa i dostatnio żyjąca para. Ona marzy o dziecku, które się nie pojawia, a gdy już jest w ciąży, dochodzi do poronienia. Dla leczenia urazu mąż kupuje żonie posiadłość na wsi, którą ona urządza. W tym czasie mąż się zakochuje. Gdy nowa dziewczyna zachodzi w ciążę, odchodzi od żony. Nowa kobieta okazuje się złą matką, nie radzi sobie z dzieckiem, zabija się w wypadku samochodowym. Dziecko z urazami trafia do kliniki, gdzie leczy ją poprzednia żona bohatera. Wyciąga dziecko z psychicznej zapaści, wracają do siebie.

Wahlöö Per:

Ciężarówka, Czytelnik, Warszawa 1989, 10 kaset

Kryminał z elementami politycznymi. Akcja we frankistowskiej Hiszpanii, gdzie po wojnie domowej i po II wojnie światowej panuje terror. Wszyscy są inwigilowani przez tajną policję i brutalnie traktowani przez żandarmerię. Robotnicy są przymuszani do niewolniczej pracy, zaś bunt krwawo tłumiony. Turyści skandynawscy i niemieccy mają względną wolność, choć każdy ich krok jest obserwowany.

Fabuła powieści osnuta na tle pożądania, bezsensownego morderstwa, zemsty, śledztwa i przemytu broni.

Wangerin Walter:

Święty Paweł, Libros, Warszawa 2001, 446 s.

Jest to powieść. Paweł z Tarsu wyprowadza Kościół poza krąg żydowskiego prawa, do pogan, za co jest znienawidzony przez ortodoksyjnych Żydów – wyznawców Jezusa. Uważają oni bowiem, że można wierzyć w Chrystusa tylko przyjmując najpierw prawo możeszowe, brzezając się.

Żydzi, pierwsi chrześcijanie, a przede wszystkim sam Paweł działają w stanie nieprawdopodobnej ekscytacji, w podnieceniu, w gorączce. To bardzo męczące – także dla czytelnika. Cytowane wypowiedzi Seneki są nam bliższe, bo rzeczowe, trzymające się realiów.

A jednak jest coś, co powoduje w wielkich grupach ludzi ten religijny amok, abnegację piękną życia, zachwyt ofiarą z własnego życia.

Ciekawy jest w książce wątek działalności Pawła, w którym zwyciężył nurt chrześcijaństwa o zabarwieniu dionizyjskim – więc radosny, daleki od biedy i udręki. Został odrzucony i potępiony przez Apostoła.

Waniek Henryk:

Finis Silesiae, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 2003, 360 s.

Na tle znalezionej albumu ze zdjęciami Dolnego Śląska, wykonanymi przez niemieckiego fotografa, autor snuje opowieść o romansie pary, która odwiedza różne piękne miejsca na Śląsku.

Celem autora jest ukazanie tej krainy jako ojczyzny szczęśliwych ludzi, którzy w tym wspaniałym krajobrazie zbudowali doskonałą cywilizację. Ale hitlerizm, wojna i jej skutki niszczą wszystko. Następuje koniec historii tej ziemi. Przychodzą barbarzyńcy, którzy nie poznają się na cudzie Śląska i bezwzględnie wszystko niszczą. Wolą międzynarodowej komisji dotychczasowa ludność musi odejść. Powieść jest nostalgicznym pomnikiem na gruzach upadłej cywilizacji śląskiej.

Wierzyński Kazimierz:

Cygańskim wozem, Polska Fundacja Kulturalna, Londyn 1955, 6 kaset

Zestaw kilkunastu wspomnień o polskich pisarzach, którzy wybrali po wojnie los emigranta. Jest to właściwie niejako pamiętnik literacki z mnóstwem ciekawych refleksji, własnych przemyśleń znanego poety skamandryty i pisarza, w powojennej Polsce skrupulatnie przemilczanego.

Wierzyński pisze o Herlingu-Grudzińskim, Wilamie Horzycy, Andrzeju Bobkowskim, malarzu Rafale Malczewskim, Leopoldzie Staffie, dyrygencie Arturze Brodzińskim, Lechoni, z obcych o Borysie Pasternaku i jego *Doktorze Żiwago*.

Prócz personaliów zamieszcza autor wśród tekstów własne rozmyślenia o współczesnej poezji, braku rymów, rytmu, reguł, niekiedy strzępach sensu. Pisze o eksperymentach amerykańskich pisarzy z grupowym tłumaczeniem na angielski polskiej poezji, gdzie w tej grupie znajduje się tylko jeden Polak, znający doskonale oba języki.

Wołoszański Bogusław:

Straceńcy, Wydawnictwo Colori, Warszawa 1998, 13 kaset

O Skorzenym i innych. O ludziach przekraczających granice, których w powszechnej opinii przejść się nie da. Nabór spośród ludzi, którzy mają potrzebę adrenaliny w dużych ilościach. Wielką rolę odgrywa sumienne przygotowanie przedsięwzięcia w najdrobniejszych szczegółach. Także wykształcenie w uczestnikach niezbędnych czynności w formie nawykowej.

Dowiedziałem się o użyciu szybowców w desancie – ciche nadlatywanie nad atakowany obiekt, lądowanie na niewielkiej powierzchni.

Tajna wojna Hitlera. Sensacje XX wieku, Colori, Warszawa 1997, 15 kaset

Zbiór artykułów nt. różnych aspektów II wojny światowej, które ujawnione zostały przez badania historyków dopiero po wielu latach od jej zakończenia. Szczególnie pieczołowicie opracowano sylwetkę samego Hitlera, człowieka niezwykle zdolnego, ukazując bezwzględną konsekwencję realizacji jego własnych zamierzeń.

Także mechanizmy działania Stalina, Churchilla i Roosevelta zostały dobrze ukazane, choć jedynie w kontekście ich uwikłania w wojnę. Nieznaną mi dotąd ciekawostką był plan Hitlera porwania papieża Piusa XII i przejęcia majątku Watykanu, niezrealizowany jedynie z powodu jego podjęcia za późno, gdyż pod koniec wojny, kiedy wysokiej rangi wojskowi już nie wierzyli w wygraną i myśleli o ratowaniu własnej skóry.

Wołoszynowski Julian:

Opowiadania podolskie, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1996, 6 kaset

Wspomnienia ludzi, miejsc, stosunków, wierzeń, atmosfery, uroku stepu... Podole przed Rewolucją Październikową. Mieszanina ludzi i ich kultur w symbiozie. Kozacy, Rusini, Żydzi, Polacy i inni. Barwne, zbeletryzowane opowiadania, trochę poetyzujące, nostalgiczne.

Zańko Dorota, Gowin Jarosław:

Przekonać Pana Boga. Rozmowa z ks. Tischnerem

s. 139: *Agresja jest wynikiem lęku. Lęk jest wynikiem jakiegoś poniżenia. Agresja kieruje się wtedy przeciwko tym, którzy poniżają samym swoim istnieniem.*

s. 140: *Kto nie ma Sprawy, dla której żyje, bardzo boi się umrzeć. Świadomość Sprawy porządkuje lęki.*

s. 147: *Wartości relatywne istnieją. Nie wszystkie wartości są wartościami absolutnymi. Błąd polega więc nie tylko na tym, że się wszystko relatywizuje, ale i na tym, że wszystko się absolutyzuje.*

s. 162: *Jego (lęku w wychowaniu seminaryjnym) rdzeniem jest, mimo wszystko, lęk przed kobietą. Ten lęk podlega zwykle sublimacji: kobieta postrzegana jest albo jako anioł, albo jako demon. Nie bardzo wiem, jak temu lękowi przeciwdziałać. Jedno jest pewne: stosunku do kobiety nie powinno się opierać na iluzji – ani pozytywnej, ani negatywnej. Iluzja jest zawsze szkodliwa.*

s. 164: *Wielkim błędem jest obwinianie wolności o grzech pierworodny.*

Zin Wiktor:

Półgłosem i ciszą, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1998, 7 kaset

Zbiór opowiadań autobiograficznych, głównie z czasów dzieciństwa i młodości. Wspaniała panorama Hrubieszowa przedwojennego z jego stosunkami społecznymi (Polacy, Ukraińcy, Żydzi), lata studiów w Krakowie, impresje o ludziach, starożytnościach, architekturze. Piękny język, znakomite budowanie atmosfery, plastyczność opowieści-gawędy. Niespiesznie, refleksyjnie.

Żuchowski Przemysław:

Droga do Domu, Wydawnictwo AD REM, Jelenia Góra 2012, 310 s., Projekt okładki i ilustracje Paulina Żuchowska

Ludzie i wilki w Szklarskiej Porębie

Gdyby napisać, że jest to przygodowa książka dla młodzieży, to będzie to prawda, ale niecała. Bo jeszcze trzeba dodać, że o charakterze regionalnym. I jeszcze, że historyczna. W 1675 r. na terenie dzisiejszej Szklarskiej Poręby Dolnej i jej okolic dwie watahy wilków dokuczają mieszkańcom wsi. Ludzie zasadzają się na bestie z zamiarem ich wytępienia, jednak potomek nieobecnych już tu Walonów przeciwstawia się temu. Zna świetnie las i jego prawa. Wie, że agresja wilków wynika z ludzkiej zachłanności. Ludzie wybili zwierzynę, stanowiącą bazę pokarmową wilków, które teraz szukają pożywienia w chłopskich zagrodach.

Ta ludzka nieumiejętność koegzystencji z przyrodą dotyczy nie tylko leśnej zwierzyny, ale również niczym niehamowanego wykorzystywania lasu w hutach szkła i witrioletni, gdzie wytwarza się kwas siarkowy.

Innym wątkiem konfliktowym w książce są rozgrywki między dwoma watahami wilków. Znaną inteligencję, odwagę i wytrwałość wilka Autor znacznie powiększa, przypisując swoim zwierzęcym bohaterom cechy typowo ludzkie, jak prowokacja, intryga lub planowanie zemsty. Nie tylko w tym względzie zresztą treść powieści wkracza w obszar fantazji.

W książce wielką rolę odgrywają ukochane i podziwiane przez Autora góry. Zna je i ukazuje współczesnemu czytelnikowi miejsca, które od wieków wciąż są prawie takie same. Ale i stwarza nowe, np. tajemniczy „Garb”, oddalone od wsi miejsce zamieszkania bohatera. Szklarska Poręba Dolna, gdzie rozgrywa się akcja, nie jest oczywiście już nam współczesną, ale można przypuszczać, że czytelnik chętnie zgodzi się na szczyptę fantazji historycznej Autora. Przyprawę stanowią opowieści o Walonach, ich tajemniczych obyczajach i pozostałych po nich śladach, które nadal przecież hołubimy.

Akcja powieści toczy się niezwykle wartko i obfituje w niespodziewane zwroty. Losy bohaterów często wiszą na włosku. W rezultacie, choć nie bez ofiar, dobro zwycięża. Prawdziwe wartości zostają wyeksponowane w sposób przekonujący. Wymowa książki jest wybitnie dydaktyczna, jednak bez prawienia komunałów. No a szczególnie cieszy związek akcji powieści z Karkonoszami i ich historią.

Nienajlepsze wrażenie robią ilustracje. Nie pomagają w odbiorze treści. Jakby powstały pod wpływem przeczytanych tylko kilku fragmentów książki. Wydawnictwo nie ustrzegło się również pewnej liczby błędów w tekście. W następnym wydaniu te uchybienia z pewnością zostaną usunięte.

Żukrowski Wojciech:

Plaża nad Styksem. 13 kaset

Straszliwa piła o w nieskończoność ciągnącym się kongresie pisarzy w Rzymie. Wieczne miasto też nieciekawe, bo wciąż pada. Uczestnicy – wyjątkowo niesympatyczne typki – naparząją się o własne znaczenie w koteryjnych rozgrywkach. Wszystko to w warunkach zimnej wojny. Parę sylwetek jakoś tam zarysowanych (w końcu to jednak Żukrowski) i to wszystko.

Brrr...

Żuławski Andrzej:

Zaulek pokory, Twój Styl, Warszawa 2000, 212 s.

s. 97 – *Żyjemy, my europejscy Polacy, w dwu skonfliktowanych tradycjach myślenia: greckiej, stawiającej nas w świecie wolności indywidualnej, ale też życia w „polis”, mieście, społeczności, rynku, i żydowskiej, stawiającej nas w niewoli u Bóstwa jedyne, religii „jedynie słusznej”, w zjadłości „jedynie skutecznej”, w okowach podległości bardziej niż obywatelstwa.*

s. 98 – *Prawdom wojującym i zniewalającym wolno jedynie być opiniami.*

(Jeśli dla Boga nie ma alternatywy, to jak można Go kochać? Kochać można wybrane. Chyba, że to miłość psia. rw)

(Stwierdzenie: On musi być, bo bo przecież jak wyjaśnić istnienie tego wszystkiego, co nas otacza bez Stworzyciela – jest poddaniem się, zupełną bezradnością racji. Czy odpowiedź: nie wiem – nie jest wystarczająco dobra? rw)

(Tych dwóch, co we mnie – jednego nosi, drugi chciałby być w porządku. Obaj cierpią. rw)

s. 192 – *Nie wierzę w dobro tych, co przekonują do bankierstwa, hutnictwa, miasta Łodzi lub stanów wojennych. Racjonalność polskiej inteligencji zazwyczaj prowadzi w złe krzaki, w złą sztuczność.*

(Czyli: polski inteligent ma być romantyczny, bez sensu rzucać się w przepaść, zamiast schodzić do niej stopniowo, racjonalnie. W imię różnienia się od innych. Różnica = Jakość = Dobro. rw)

s. 195 – *...Bóg (...) uparcie i co rusz żądając krwi, ofiary, czyż nie poświęcił własnego syna, rozkrwawił go i zabił?*

(Jak się ma ta ofiara (w każdej mszy przypominana, więc ważna) do głoszonego dobra, łagodności (baranek, ale do zabicia)? Ofiara jest wyrazem czołobitności, bezwzględnego poddania się sile skupionej w Ofiarobiorcy. Z jednej strony demonstracja mocy, z drugiej całkowite poddanie się. To trudne do przyjęcia dla współczesnego człowieka, któremu niemiłe jest przyciskanie głowy do ziemi. Do pokory skłania go wystarczająco ograniczoność kondycji ludzkiej. rw)

s. 197 – *...narodziny ofiary, bo wie się przecież, delektując, co się z nią stanie...*

(Epifanią nazywa Żuławski wszystko to w sztuce, co nowe, oryginalne, odkrywcze. Bez epifanii nie ma sztuki, jest banał. rw)

s. 206 – *Napiętrzą się już, na ciemniejącym polskim horyzoncie, kolejne zwały duractwa. (...) Czekają nas znów uciekanie do tajności, tajnopisu, prywaty. Posuwanie się pod maską, by zachować klejnot wolnego myślenia... rw)*

Żylińska Jadwiga:

Złota włócznia, ZNiW PZN, Warszawa 1998, 24 kasety

Rzecz o Bolesławie Chrobrym, jego synu Mieszku II, Rychezie – żonie Mieszka, ich synu Kazimierzu Odnowicielu. Wytyczanie granic kraju, ich obrona, utrata władzy, reakcja pogańska, wojny z cesarzem, Czechami, zdobycie i utrata korony. Ustanowienie regularnych podatków, ich zrzucenie poprzez zdradę wielmożów, groźba ogólnego chaosu i braku bezpieczeństwa. Powrót do dominacji Piastów jako gwarantów ładu.

Rycheza wnosi do Polski kulturę i naukę zachodnią i grecką. Wprawdzie musi odejść do niemieckiego klasztoru, ale jej obecność w Polsce nie pozostaje bez śladu.

Książka ukazuje mechanizmy polityki państwa, mówi o stałych zasadach rządzenia (np. żeby z kimś podjąć wojnę, trzeba z innych stron mieć gwarancje pokoju). Ale wszelkie zimne kalkulacje mogą zawodzić, gdy rozpętują się emocje: miłość, gniew, zemsta...